

2. pielikums
Centrālās statistikas pārvaldes
2017. gada 14. septembra
rīkojumam Nr. 2017/71

Informatīvo materiālu izstrādājusi Centrālā statistikas pārvalde

EIROPAS STATISTIKAS PRAKSES KODEKSA PIEMĒROŠANAS ROKASGRĀMATA

Saturs

IEVADS	6
INSTITUCIONĀLĀ SISTĒMA	9
1. PRINCIPS. PROFESIONĀLĀ NEATKARĪBA.	8
2. PRINCIPS. DATU VĀKŠANAS PILNVAROJUMS.	10
3. PRINCIPS. RESURSU PIETIEKAMĪBA.	11
4. PRINCIPS. KVALITĀTES SAISTĪBAS.	12
5. PRINCIPS. STATISTISKĀ KONFIDENCIALITĀTE.	13
6. PRINCIPS. NEITRALITĀTE UN OBJEKTIVITĀTE.	16
OFICIĀLĀS STATISTIKAS PROCESI	17
7. PRINCIPS. PAMATOTA METODOLOĢIJA.	17
8. PRINCIPS. PIEMĒROTAS OFICIĀLĀS STATISTIKAS METODES.	19
9. PRINCIPS. PĀRMĒRĪGA SLOGA NERADĪŠANA RESPONDENTIEM.	21
10. PRINCIPS. IZMAKSU EFEKTIVITĀTE.	23
OFICIĀLĀS STATISTIKAS REZULTĀTI	24
11. PRINCIPS. ATBILSTĪBA	24
12. PRINCIPS. PRECIZITĀTE UN TICAMĪBA	25
13. PRINCIPS. SAVLAICĪGUMS UN PUNKTUALITĀTE	26
14. PRINCIPS. SASKAŅOTĪBA UN SALĪDZINĀMĪBA.	27
15. PRINCIPS. PIEEJAMĪBA UN SKAIDRĪBA	28

Eiropas statistikas prakses kodeksa piemērošanas rokasgrāmatā izmantotie termini un saīsinājumi

Administratīvie dati – dati, kas iegūti no administratīvajiem datu avotiem.

Administratīvie datu avoti – reģistri, datubāzes, informācijas sistēmas un citi informācijas avoti.

Administratīvo datu avotu pārziņi – privāto tiesību juridiskās personas, šo personu apvienības un valsts institūcijas.

Apkopošana (agregācija) – process, kurā datus apkopo atbilstoši noteiktiem vienotiem raksturlielumiem (īpašībām), piemēram, apkopo datus pēc tādām pazīmēm kā piederība noteiktai vecuma grupai, dzīvesvietai u.c.

Apkopoti (agregēti) dati – dati, kas apkopoti atbilstoši noteiktiem vienotiem raksturlielumiem (īpašībām), tie var būt gan gala rezultāts (rādītāju aprēķins), gan starprezultāts.

Apsekojuma plānojums – apsekojuma plānošanā veicamās darbības, ar kuru palīdzību tiek noteikts, kāda statistika un par kādu populāciju jānodrošina, par kādu periodu un cik precīzai tai jābūt, kādas datu vākšanas un datu apstrādes metodes tiks izmantotas un kā tā tiks publicēta.

Ārpakalpojumu sniedzējs – privātpersona vai organizācija, kas uz līguma vai vienošanās pamata patstāvīgi vai sadarbībā ar statistikas iestādi, veic statistikas apsekojumus vai citus ar statistiku saistītus uzdevumus (piemēram, komersants, kas piesaistīts interviju veikšanai).

CSP – Centrālā statistikas pārvalde.

Dati – fiziskās personas dati, dati par privāto tiesību juridisko personu un šādu personu apvienību, kā arī dati par valsts institūciju.

Datu aizsardzības metodes – paņēmieni konfidencialu datu izpaušanas riska minimizēšanai: 1) informācijas apjoma samazināšana vai datu modificēšana (piemēram, ģeogrāfiskos rādītājus norāda tikai reģionu vai novadu līmenī, norāda plašākas vecuma grupas, samazina detalizācijas pakāpi), nodrošinot minimālu datu zudumu, tādējādi būtiski nemazinot statistikas/datu izmantošanas iespējas; 2) likumīga un godprātīga datu apstrāde; 3) informācijas drošības pārvaldība.

Datu validācija – pārbaude, vai dati atbilst definētiem datu pārbaudes kritērijiem.

Eiropas statistikas prioritātes – prioritātes, kuras nosaka Eiropas Statistikas sistēmas (ESS) līmenī un tiek iekļautas Oficiālās statistikas programmā.

ES Prakses kodekss – [Eiropas Statistikas prakses kodekss](#). ES Prakses kodekss nosaka prasības statistikas iestādēm attiecībā uz iestādes institucionālo vidi un Eiropas statistikas nodrošināšanu.

ESS – Eiropas Statistikas sistēma. ESS ir partnerība starp Eiropas Savienības Statistikas biroju (*Eurostat*), valstu vadošajām statistikas iestādēm un citām valsts iestādēm, kas katrā Eiropas Savienības dalībvalstī ir atbildīgas par Eiropas statistikas nodrošināšanu.

Eurostat – Eiropas Savienības Statistikas birojs.

GSBPM – Vispārējais statistikas nodrošināšanas procesa modelis ([GSBPM v5.0](#)). GSBPM apraksta statistikas nodrošināšanas procesu.

Imputācija – process, kuru īsteno, lai veiktu izmaiņas datu vērtībās, aizvietojot trūkstošās vērtības datu kopā ar ticamām un derīgām vērtībām tā, lai izveidotu ticamu un saskaņotu datu kopu. Par imputāciju nesauc procesu, kad divu datu avotu (piemēram, apsekojuma dati un administratīvie dati) savienošana (integrācija) ir plānota.

IT – informācijas tehnoloģijas.

Izlase – populācijas daļa, kuru plāno novērot, lai spriestu par visas populācijas īpašībām.

Klasifikācijas – sistematizēts objektu sadalījums pēc noteiktām pazīmēm, kurā katram objektam vai objektu grupai ir piešķirts kods. Ar Ministru kabineta noteikumiem ir noteikts statistisko klasifikāciju saraksts.

Konfidenciali dati – dati, pēc kuriem tieši vai netieši var identificēt statistiskās vienības, tādējādi atklājot individuālu informāciju. Lai noteiktu, vai statistiskā vienība ir identificējama, ņem vērā visus attiecīgos līdzekļus, kādus trešā persona varētu izmantot, lai identificētu statistisko vienību.

Kvalitātes kritēriji:

- „*atbilstība*” raksturo līmeni, kādā statistika atbilst lietotāju pašreizējām un iespējamām vajadzībām;
- „*precizitāte (pareizība)*” raksturo novērtējumu pietuvinājumu nezināmajām faktiskajām vērtībām;
- „*savlaicīgums*” ir laika intervāls starp notikumu vai parādības datējumu un to aprakstošās statistikas publicēšanas datumu;
- „*punktualitāte*” ir laika intervāls starp plānoto un reālo statistikas publicēšanas datumu;

- e) „**pieejamība**” raksturo apstākļus un nosacījumus, kā statistikas lietotāji var iegūt statistiku (piemēram, datu izplatīšanas kanālus, pasūtīšanas procedūras, pasūtījuma izpildes laiku, cenu politiku).
- f) „**skaidrība**” raksturo veidus, kādos lietošanai un interpretēšanai statistika tiek pasniegta (piemēram, tabulas, grafiki, kartes un citi ilustratīvi materiāli, metadati – definīcijas, skaidrojumi, dokumentācija, informācija par datu kvalitāti un izmantošanas ierobežojumiem).
- g) „**salīdzināmība**” nozīmē, ka oficiālā statistika ir salīdzināma starp dažādiem ģeogrāfiskiem reģioniem, nozaru jomām vai laika periodiem, neskatoties uz to, ka tās nodrošināšanā lietoti dažādi statistikas jēdzieni, datu ieguves rīki un procedūras.
- h) „**saskaņotība**” raksturo, vai dažādu nozaru statistikas rādītājus iespējams jēgpilni apvienot un izmantot konkrētam mērķim.

KVS – kvalitātes vadības sistēma.

Laikrinda – statistikā par laikrindu vai dinamikas rindu sauc skaitļu rindas, kas raksturo rādītāja vērtības laikā, kas tiek fiksētas vienādos laika intervālos (piemēram, stundas, dienas, nedēļas, mēneša, ceturkšņa, gada novērojumi).

Metadati – statistikas lietošanai un interpretēšanai nepieciešamā aprakstošā informācija, kas definīciju un izskaidrojoša teksta veidā informē datu lietotāju par statistikas nodrošināšanas metodoloģiju un kvalitāti (piemēram, skaidro terminus, apraksta datu avotus, statistikas pieejamību, datu vākšanu, rādītāju aprēķināšanu, konfidencialitāti, kvalitātes rādītājus).

Nacionālās statistiskās klasifikācijas ir izveidotas nacionāliem mērķiem (piemēram, Administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību klasifikators (ATVK), Profesiju klasifikators). Ja iespējams, tās sasaista ar ES vai starptautiskajām klasifikācijām, tādējādi nodrošinot datu salīdzināmību. Nacionālās statistiskās klasifikācijas nosaka Ministru kabinets.

Neitralitāte – statistiku izstrādā, sagatavo un izplata neitrālā veidā, pret visiem tās lietotājiem izturoties vienlīdzīgi.

Netiešā identificēšana – identificēšana izmantojot raksturojošu informāciju, piemēram, uzņēmuma ekonomiskās darbības veidu, lielumu vai atrašanās vietu.

Netiešās izmaksas aprēķina atbilstoši iestādē izstrādātajai metodikai (piemēram, atbilstoši nostrādātajam darba laikam). Netiešajās izmaksās iekļauj izmaksas par ūdeni, siltumu, elektrību, kancelejas precēm, telefona un interneta sakariem, pasta un administrācijas izdevumiem, licenču un telpu nomu.

Oficiālā statistika – statistika, kas atbilst Statistikas likumā noteiktajiem mērķiem un kritērijiem un ir iekļauta oficiālās statistikas programmā.

Oficiālās statistikas nodrošināšana – darbību un paņēmieni kopums, kas nodrošina oficiālās statistikas plānošanu, izstrādi, datu iegūšanu, apstrādi, analīzi un izplatīšanu.

Oficiālās statistikas nodrošināšanas sistēma (turpmāk tekstā – oficiālās statistikas sistēma) – sistēmu nosaka Statistikas likums, to veido statistikas iestādes un Statistikas padome. Oficiālās statistikas sistēmā CSP ir vadošā iestāde.

Oficiālās statistikas programma (OSP) – plānošanas periodā nodrošināmās oficiālās statistikas saraksts, ko sagatavo CSP un apstiprina ar Ministru kabineta noteikumiem. OSP sagatavo trīs gadu periodam (nākamais periods ir 2017.–2019. g.). Līdz 2016. gadam (ieskaitot) tika sagatavota Valsts statistiskās informācijas programma (VSIP) viena gada periodam.

Oficiālās statistikas veidlapas – datu vākšanas instruments.

Populācija – visu to objektu kopa, par kuru vēlas uzzināt statistisko informāciju.

Procedūra – apraksta darbības, to precīzu secību un nosaka atbildību. Vienā dokumentā (piemēram, instrukcijā, procesa aprakstā, vadlīnijās) var būt aprakstīta viena vai vairākas procedūras.

Provizoriskie rezultāti – sākotnējie publicētie rezultāti, kuri, ienākot papildu informācijai, tiek precizēti.

Profesionālā neatkarība nozīmē, ka statistikas iestāde lēmumus par oficiālās statistikas nodrošināšanā izmantojamajiem paņēmieniem, definīcijām, metodoloģiju, klasifikācijām un avotiem, kā arī izplatīšanas veidu, laiku un saturu pieņem neatkarīgi, nepieļaujot privātā sektora, politisku vai interešu grupu, vai valsts institūciju iejaukšanos.

Respondents – privātpersona (fiziska persona un privāto tiesību juridiskā persona vai šādu personu apvienība) vai valsts institūcija, kurai pieprasa datus par statistisko vienību.

Respondentu slogs – respondenta izmaksas (laiks, nauda), kas ir nepieciešamas, lai sniegtu prasīto statistisko informāciju.

Revīzija – publiskoto datu pārskatīšana neatkarīgi no to izplatīšanas veida.

SIMS – metadatu un kvalitātes rādītāju standarts „[Single Integrated Metadata Structure](#)” (SIMS v2.0).

Statistikas apstrādes procedūras – (saskaņā ar [GSBPM](#)) ir datu integrācija, pārbaudīšana (t. sk. validācija), labošana, imputācija, svaru sagatavošana, datu apkopošana un rādītāju aprēķināšana.

Statistika – informācija, kas raksturo statistisko vienību kopumu vai procesu.

Statistikas iestāde – valsts institūcija, kas nodrošina oficiālo statistiku.

Statistikas iestādes vadītājs – valsts institūcijas, kas nodrošina oficiālo statistiku, vadītājs.

Statistikas jomas standarts – dokuments (tiesību akts, rokasgrāmata, labā prakse, vadlīnijas vai cits dokuments) un IT instruments, kas nosaka statistikas nodrošināšanas prasības.

Statistikās konfidencialitātes ievērošana – nozīmē, ka primāri oficiālās statistikas nodrošināšanai iegūtos datus neizmanto citiem mērķiem (piemēram, administratīviem mērķiem) un nodrošina to aizsardzību, ja tie ļauj tieši vai netieši identificēt statistiskās vienības. Ja dati primāri tiek vākti citiem mērķiem, tad šo datu konfidencialitāti nosaka attiecīgie (primāro mērķu) normatīvie akti.

Statistikas nodrošināšanas struktūrvienība – iestādes struktūrvienība (piemēram, departaments, daļa), kas nodrošina oficiālo statistiku.

Statistikas nodrošināšanas struktūrvienības vadītājs – iestādes institucionālajā hierarhijā iespējami augstākās struktūrvienības, kas nodrošina oficiālo statistiku, vadītājs, amatpersona vai darbinieks, kam atbildība par statistikas nodrošināšanu ir deleģēta iestādes iekšējos normatīvajos aktos.

Statistikas padome ir konsultatīva institūcija, kuras mērķis ir veicināt oficiālās statistikas nodrošināšanas sistēmas attīstību, sniegt statistikas iestādēm rekomendācijas par oficiālās statistikas nodrošināšanas sistēmu, veicināt sadarbību starp statistikas iestādēm, respondentiem un oficiālās statistikas lietotājiem, kā arī sniegt viedokli par oficiālās statistikas programmas projektu.

Statistikā vienība – novērojamā pamatvienība (piemēram, fiziskā persona, juridiskā persona, mājsaimniecība, valsts institūcija), uz kuru attiecas dati.

Statistiski apsvērumi – statistikas metodoloģiskajās zināšanās un pieredzē balstīti slēdzieni.

Statistikas principi (principi noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 223/2009 2. pantā):

- a) „*profesionālā neatkarība*” – statistikas nodrošināšanā statistikas iestāde ir profesionāli neatkarīga, izvēloties paņēmienus, definīcijas, metodoloģiju un avotus, kā arī izplatīšanas laiku un saturu, un to neietekmē politisko vai interešu grupu vai Eiropas Savienības vai valstu iestāžu spiediens;
- b) „*taisnīgums*” (neitralitāte) – statistiku izstrādā, sagatavo un izplata neitrālā veidā, pret visiem tās lietotājiem ir vienlīdzīga attieksme;
- c) „*objektivitāte*” – statistiku nodrošina sistemātiskā, uzticamā un objektīvā veidā, ievērojot profesionālās un ētikas normas, lietotājiem un respondentiem ir pieejama informācija par īstenoto praksi;
- d) „*ticamība*” – statistikai iespējami patiesi, precīzi un konsekventi jāatspoguļo realitāte un avotu, metožu un procedūru izvēlē jāizmanto zinātniski kritēriji;
- e) „*statistikā konfidencialitāte*” – datu, kas primāri iegūti oficiālās statistikas nodrošināšanai (t.sk. datu, kas ļauj tieši vai netieši identificēt statistiskās vienības), aizsardzība no neatļautas izpaušanas un izplatīšanas, kā arī no neatļautas piekļuves, sagrozīšanas, nejaušas vai neatļautas iznīcināšanas;
- f) „*izmaksu lietderība*” – statistikas sagatavošanas izmaksas ir samērīgas ar paredzēto rezultātu un ieguvumu nozīmību, resursi tiek izlietoti optimāli un slogs saistībā ar datu sniegšanu ir samazināts līdz minimumam; pieprasītajai informācijai, ciktāl iespējams, jābūt tieši iegūstamai no pieejamiem dokumentiem un avotiem.

Tieša identificēšana – statistiskās vienības identificēšana pēc tiešajiem identifikatoriem, piemēram, vārds, uzvārds, nosaukums, adrese, personas kods vai publiski pieejams identifikācijas numurs.

Tiešais apsekojums – datu iegūšana tieši no respondentiem.

Tiešās izmaksas – izmaksas, kas ietver: 1) oficiālās statistikas jomā nodarbināto atlīdzību, kas aprēķināta atbilstoši nostrādātajam darba laikam; 2) citas izmaksas, kas pierādāmas kā tiešās izmaksas oficiālās statistikas nodrošināšanai (piemēram, komandējumu izdevumi, kancelejas preces (t.i., pastmarkas, aplokšnes utt.), telefonsarunas, autotransporta noma, degvielas izmaksas utt.).

Valsts institūcija – Ministru kabinetam padota tiešās pārvaldes iestāde, pārvaldes iestāde, kas nav padota Ministru kabinetam, atvasināta publiska persona un tās iestāde, tiesu varas institūcija, kā arī privātpersona, kurai deleģēti valsts pārvaldes uzdevumi.

Ievads

2016. gada 1. janvārī, stājoties spēkā Statistikas likumam, Latvijā tika noteikta oficiālās statistikas sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt Latvijas, Eiropas un starptautiskās politikas veidotājus un sabiedrību ar kvalitatīvu oficiālo statistiku. Oficiālās statistikas sistēmā statistikas iestādes statistiku nodrošina atbilstoši Statistikas likuma prasībām un CSP, kā oficiālās statistikas sistēmas vadošā iestāde, koordinē oficiālās statistikas nodrošināšanas darbības un metodoloģiski palīdz citām statistikas iestādēm – sniedz metodiskus norādījumus, kā arī izdod rīkojumus, kas nepieciešami kvalitatīvas oficiālās statistikas nodrošināšanai.

Lai veicinātu statistikas iestāžu atbilstību vispārējām kvalitātes prasībām un panāktu, ka Latvijas oficiālās statistikas sistēmā tiek piemēroti un ievēroti vienoti, Eiropas statistikai līdzvērtīgi principi un prasības, CSP ir izdevusi [rīkojumu](#). Ar šo rīkojumu uz visu oficiālo statistiku, kas tiek nodrošināta Latvijas, Eiropas un starptautisko organizāciju un lietotāju vajadzībām, attiecinā ES Prakses kodeksa prasības.

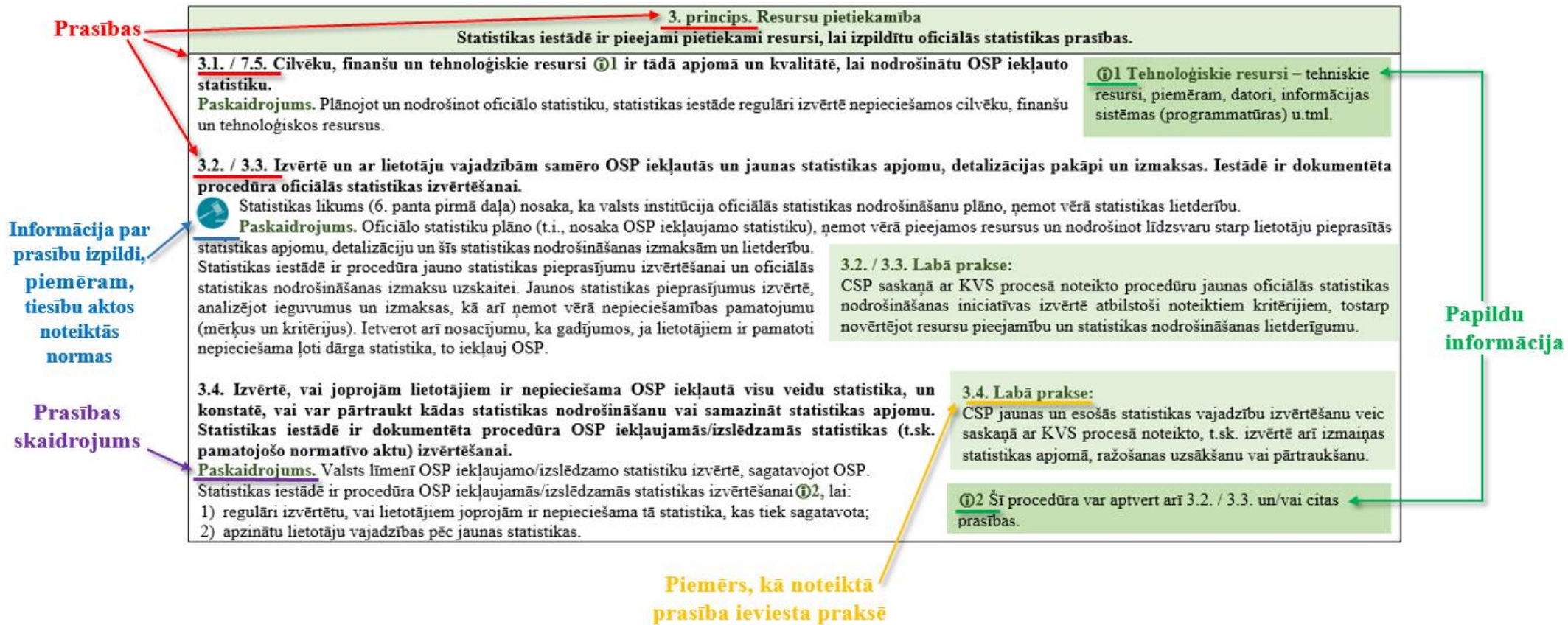
Lai veicinātu statistikas iestāžu izpratni par ES Prakses kodeksā noteiktajiem principiem un tajā noteikto prasību piemērošanu un standartizētu jēdzienu lietošanu visā oficiālās statistikas sistēmā, ir izstrādāts informatīvs materiāls „Eiropas statistikas Prakses kodeksa piemērošanas rokasgrāmata” (turpmāk – Rokasgrāmata). Rokasgrāmatā atbilstoši Latvijas situācijai skaidroti ES Prakses kodeksa principi, rādītāji un statistikas termini, ņemot vērā situāciju, ka Latvijā ir statistikas iestādes, kurām oficiālās statistikas nodrošināšana nav pamatfunkcija, turklāt prasības ir papildinātas ar saistošām Latvijas normatīvo aktu prasībām, skaidrojošu informāciju un labo praksi (piemēru skatīt 1. attēlā nākamajā lpp.). Rādītāju numerācija pielāgota kopsavilkuma veidošanas vajadzībām. Labās prakses piemēri ir balstīti uz CSP praksi, kas papildināta ar citu statistikas iestāžu piemēriem. Rokasgrāmata, tāpat kā ES Prakses kodekss, ietver 15 principus, kas sadalīti trīs nodaļās: 1) institucionālā sistēma; 2) oficiālās statistikas procesi; 3) oficiālās statistikas rezultāti.

Lai noteiktu oficiālās statistikas sistēmas atbilstību ES Prakses kodeksa prasībām, ir izstrādāta anketa pašnovērtējuma veikšanai statistikas iestādēs, un Rokasgrāmata sniedz informatīvu atbalstu pašnovērtējuma anketas aizpildīšanai.

CSP, kā oficiālās statistikas sistēmas vadošā iestāde, atskaitās par visu statistikas sistēmu. Atskaites ziņojumu Eiropas Savienības Statistikas birojam (*Eurostat*) un citām starptautiskajām organizācijām sagatavošanai CSP pēc nepieciešamības izmanto no pašnovērtējuma anketām apkopoto informāciju.

Lai veicinātu statistikas iestāžu atbilstību ESPK prasībām, CSP organizē pašnovērtējuma procesu (2017. gadā) un uzrauga tā rezultātā noteikto uzlabojumu darbību ieviešanas progresu (2018. un 2019. gadā).

1. attēls

Institucionālā sistēma

Institucionālie un organizatoriskie faktori būtiski ietekmē to, cik efektīva un uzticama ir statistikas iestāde, kas nodrošina oficiālo statistiku. Institucionālajā sistēmā noteicošie aspekti ir profesionālā neatkarība, pilnvarojums datu vākšanai, resursu pietiekamība, saistības nodrošināt kvalitāti, statistiskā konfidencialitāte, neitralitāte un objektivitāte.

1. princips. Profesionālā neatkarība

Statistikas iestādes ir profesionāli neatkarīgas no citām politiskām, likumdevēju un izpildvaras institūcijām un struktūrām, kā arī no privātā sektora pārstāvjiem.

1.1. Statistikas iestādes neatkarība no politiskās un cita veida ārējās ietekmes, nodrošinot oficiālo statistiku, ir noteikta Statistikas likumā un attiecas uz visām statistikas iestādēm.

 Statistikas likumā (7. panta pirmā daļa) noteikts, ka statistikas iestādes statistikas nodrošināšanas jomā darbojas neatkarīgi un oficiālo statistiku nodrošina patstāvīgi. Statistikas iestādēm dot rīkojumus par oficiālās statistikas nodrošināšanu un vērtēt to darbības tiesiskumu oficiālās statistikas nodrošināšanas jomā var tikai CSP.

1.2. Statistikas iestādes vadītājs ir augstākā līmeņa profesionālis ar pietiekami augstu hierarhisku stāvokli, lai nodrošinātu pieejamību politiku veidojošo un pārvaldes funkcijas īstenojošo valsts iestāžu augstākajām amatpersonām.

Paskaidrojums. Statistikas iestāde prasību par profesionālo kompetenci statistikas nodrošināšanas jomā (piemēram, zināšanas, pieredze) attiecina uz iestādes vadītāju vai institucionālajā hierarhijā iespējami augstāko statistikas nodrošināšanas struktūrvienības vadītāju, amatpersonu vai darbinieku.

1.3. Statistikas iestādes vadītājs ir atbildīgs par to, lai oficiālā statistika tiktu nodrošināta neatkarīgi.

Paskaidrojums. Statistikas iestādes vadītājs ir atbildīgs par to, lai oficiālās statistikas nodrošināšanā tiktu ievērota profesionālā neatkarība un rezultāti būtu balstīti vienīgi uz statistiskiem apsvērumiem. Atbildība (piemēram, iestādes vadītājam, statistikas nodrošināšanas struktūrvienības vadītājam, amatpersonai vai darbiniekam, kurš atbild par statistikas nodrošināšanu) ir deleģēta iestādes iekšējos normatīvajos aktos.

Statistikas nodrošināšanas struktūrvienības profesionālo neatkarību oficiālās statistikas nodrošināšanas jomā nosaka iekšējos normatīvajos aktos (piemēram, struktūrvienības reglamentā, struktūrvienības vadītāja amata aprakstā).

1.4. Vadošajā statistikas iestādē tās vadītājs vai citā statistikas iestādē statistikas nodrošināšanas struktūrvienības vadītājs, amatpersona vai darbinieks, kurš atbild par statistikas nodrošināšanu, ir vienīgais, kurš lemj par oficiālās statistikas metodēm, standartiem, procedūrām, kā arī oficiālās statistikas saturu un termiņiem.

Paskaidrojums. Atbildīgais vadītājs, pieņemot lēmumus statistikas jomā, balstās tikai uz statistiskiem apsvērumiem. Statistikas nodrošināšanas struktūrvienības vadītāja, amatpersonas vai darbinieka, kurš atbild par statistikas nodrošināšanu, pieņemtos lēmumus, ievērojot institucionālo hierarhiju, ja nepieciešams, apstiprina statistikas iestādes vadītājs.

 Ministrijas nevar dot norādījumus attiecībā uz oficiālās statistikas metodēm, standartiem, procedūrām, kā arī oficiālās statistikas saturu un termiņiem to pakļautībā vai pārraudzībā esošajām statistikas iestādēm, bet saskaņā ar Statistikas likumu (7. panta pirmā daļa), ja nepieciešams, šādus norādījumus var dot CSP.

1.5. Oficiālās statistikas programmu sagatavo un publicē. Tās izpildi atspoguļo periodiskajos ziņojumos.

 Latvijā oficiālā statistikas plānošana realizēta caur Oficiālās statistikas programmu. Programmas projektu sagatavo CSP sadarbībā ar statistikas iestādēm. Programmu apstiprina Ministru kabinets.

To publicē oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” un CSP mājaslapā, un tā ir pieejama arī portālā likumi.lv.

1.5. Labā prakse:

CSP sagatavo OSP saskaņā ar KVS procesā un citās iestādes procedūrās noteikto kārtību.

Sākot ar 2017. gadu, statistikas iestādēm vismaz vienu reizi gadā jā sagatavo un jā iesniedz CSP informācija par OSP izpildi attiecībā uz iestādes nodrošināto statistiku.

1.6. Publicēto oficiālo statistiku var skaidri identificēt kā oficiālo statistiku un to izlata atsevišķi no citiem paziņojumiem ①.

Paskaidrojums. Oficiālā statistika neietver politiskus paziņojumus un interpretācijas, to izlata atsevišķi no citiem paziņojumiem (piemēram, mājaslapā to publicē atsevišķā sadaļā).

① Prasība tiks izpildīta, sākot ar 2020. gadu, kad statistikas iestādes oficiālo statistiku publicēs Oficiālās statistikas portālā.

1.7. Statistikas iestāde pēc vajadzības publiski izsaka viedokli par iestādes nodrošināto oficiālo statistiku (t.sk., ja saņemta kritika par iestādes nodrošināto statistiku vai tā tiek neatbilstoši lietota vai interpretēta).

Paskaidrojums. Statistikas iestādē ir noteikts, kādos gadījumos un kā jā sagatavo un publiski jā pauž viedoklis oficiālās statistikas jautājumos, tostarp, ja statistika tiek kritizēta, nepareizi lietota vai interpretēta.

1.7. Labā prakse:

CSP publiski izsaka viedokli oficiālās statistikas jautājumos, ja nereaģēšana var negatīvi ietekmēt CSP tēlu un/vai izplatīto datu uzticamību. Viedokli pauž saskaņā ar [CSP datu izplatīšanas politiku](#) un CSP kvalitātes vadības sistēmā noteiktajiem izplatīšanas procesiem, lai labotu publicētajos datos atrastās kļūdas vai atbildētu uz negatīvām publikācijām (kritiku), neatbilstošu datu lietošanu vai interpretēšanu. Šajos gadījumos CSP sniedz pamatotu skaidrojumu, kas saskaņots ar vadību un sabiedrisko attiecību speciālistu.

1.8. Ieceļot amatā vadošās statistikas iestādes vadītāju vai iestādes hierarhijā augstāko statistikas nodrošināšanas struktūrvienības vadītāju un/vai pieņemot darbā par oficiālās statistikas nodrošināšanu atbildīgo darbinieku, tiek ņemta vērā arī statistikas nodrošināšanai nepieciešamā profesionālā kompetence. Iemesli, kādēļ var atbrīvot no amata vai darba, ir noteikti tiesību aktos un neapdraud profesionālo vai zinātnisko neatkarību.

Paskaidrojums. Vadošās statistikas iestādes vadītāju vai iestādes hierarhijā augstāko statistikas nodrošināšanas struktūrvienības vadītāju amatā ieceļ un/vai par oficiālās statistikas nodrošināšanu atbildīgo darbinieku darbā pieņem, balstoties uz amata aprakstā noteikto nepieciešamo profesionālo kompetenci, tostarp statistikas nodrošināšanas jomā.

Valsts civildienesta attiecības ar vadītāju var izbeigt Valsts civildienesta likuma 41. pantā noteiktajos gadījumos.

2. princips. Datu vākšanas pilnvarojums

Statistikas iestādes ir juridiski pilnvarotas vākt informāciju oficiālās statistikas vajadzībām. Statistikas likumā ir noteikts, ka valsts iestādēm, uzņēmumiem, mājsaimniecībām un sabiedrībai kopumā pēc statistikas iestāžu pieprasījuma jānodrošina datu pieejamība vai jāsniedz dati oficiālās statistikas vajadzībām.

2.1. Statistikas likumā ir noteikts pilnvarojums statistikas iestādēm iegūt datus oficiālās statistikas nodrošināšanai.

 Statistikas likumā noteikts pilnvarojums statistikas iestādēm iegūt datus no respondenta (14. panta pirmā daļa) un no administratīvajiem datu avotiem (15. panta otrā daļa), kā arī no privātpersonām par patēriņa preču un pakalpojumu cenām, veicot to statistisko novērošanu (8. panta pirmās daļas 5. punkts un 14. panta otrā daļa).

Paskaidrojums. Likumdevējs papildu Statistikas likumā noteiktajam citos normatīvajos aktos var noteikt tiesības oficiālās statistikas nodrošināšanai nepieciešamos datus iegūt no administratīvajiem datu avotiem, ja tiesiskā konstrukcija paredz, ka bez Statistikas likuma ir nepieciešamas speciālās tiesību normas (likumi, MK noteikumi), kurās noteikts īpašs tiesiskais režīms piekļuvei individuāliem datiem. Piemēram, Pacientu tiesību likums (10. panta 5¹ daļas 1. punkts) un Noteikumi par vienoto veselības nozares elektronisko informācijas sistēmu (4.2. apakšpunkts) ir tiesiskā konstrukcija, kas paredz, ka Slimību profilakses un kontroles centrs var saņemt datus no Veselības informācijas sistēmas un izmantot tos statistikas nodrošināšanai.

2.2. Statistikas likumā ir noteikts, ka statistikas iestāde administratīvos datus var izmantot oficiālās statistikas nodrošināšanai.

 Statistikas likums nosaka, ka:

- 1) statistikas iestāde primāri izmanto administratīvo datu avotus (13. panta otrā daļa);
- 2) datus no valsts institūciju administratīvajiem datu avotiem saņem bez maksas (15. panta otrā daļa). Skatīt arī 2.1.

2.3. Ja oficiālās statistikas nodrošināšanai datus vāc no respondentiem, statistikas iestāde var noteikt, ka dalība apsekojumā ir obligāta saskaņā ar Statistikas likumu.

 Saskaņā ar Statistikas likuma 14. panta pirmo daļu dalība oficiālās statistikas apsekojumos ir obligāta. Statistikas iestādei ir tiesības pieprasīt, lai respondents sagatavo un sniedz datus par statistisko vienību, arī ierobežotas pieejamības informāciju. Respondentam jāsniedz patiesi dati statistikas iestādes noteiktajā termiņā, formā un apjomā.

3. princips. Resursu pietiekamība

Statistikas iestādē ir pieejami pietiekami resursi, lai izpildītu oficiālās statistikas prasības.

3.1. / 7.5. Cilvēku, finanšu un tehnoloģiskie resursi ① ir tādā apjomā un kvalitātē, lai nodrošinātu OSP iekļauto statistiku.

Paskaidrojums. Plānojot un nodrošinot oficiālo statistiku, statistikas iestāde regulāri izvērtē nepieciešamos cilvēku, finanšu un tehnoloģiskos resursus.

① Tehnoloģiskie resursi – tehniskie resursi, piemēram, datori, informācijas sistēmas (programmatūras) u.tml.

3.2. / 3.3. Izvērtē un ar lietotāju vajadzībām samēro OSP iekļautās un jaunas statistikas apjomu, detalizācijas pakāpi un izmaksas. Iestādē ir dokumentēta procedūra oficiālās statistikas izvērtēšanai.

Statistikas likums (6. panta pirmā daļa) nosaka, ka valsts institūcija oficiālās statistikas nodrošināšanu plāno, ņemot vērā statistikas lietderību.

Paskaidrojums. Oficiālo statistiku plāno (t.i., nosaka OSP iekļaujamo statistiku), ņemot vērā pieejamos resursus un nodrošinot līdzsvaru starp lietotāju pieprasītās statistikas apjomu, detalizāciju un šīs statistikas nodrošināšanas izmaksām un lietderību.

Statistikas iestādē ir procedūra jauno statistikas pieprasījumu izvērtēšanai un oficiālās statistikas nodrošināšanas izmaksu uzskaitē. Jaunos statistikas pieprasījumus izvērtē, analizējot ieguvumus un izmaksas, kā arī ņemot vērā nepieciešamības pamatojumu (Statistikas likuma 5. pantā noteiktos mērķus un kritērijus). Ietverot arī nosacījumu, ka gadījumos, ja lietotājiem ir pamatoti nepieciešama ļoti dārga statistika, to iekļauj OSP.

3.2. / 3.3. Labā prakse:

CSP saskaņā ar KVS procesā noteikto procedūru jaunas oficiālās statistikas nodrošināšanas iniciatīvas izvērtē atbilstoši noteiktiem kritērijiem, tostarp novērtējot resursu pieejamību un statistikas nodrošināšanas lietderīgumu.

3.4. Izvērtē, vai joprojām lietotājiem ir nepieciešama OSP iekļautā visu veidu statistika, un konstatē, vai var pārtraukt kādas statistikas nodrošināšanu vai samazināt statistikas apjomu. Statistikas iestādē ir dokumentēta procedūra OSP iekļaujamās/izslēdzamās statistikas (t.sk. pamatojošo normatīvo aktu) izvērtēšanai.

Paskaidrojums. Valsts līmenī OSP iekļaujamo/izslēdzamo statistiku izvērtē, sagatavojot OSP.

Statistikas iestādē ir procedūra OSP iekļaujamās/izslēdzamās statistikas izvērtēšanai ②, lai:

- 1) regulāri izvērtētu, vai lietotājiem joprojām ir nepieciešama tā statistika, kas tiek sagatavota;
- 2) apzinātu lietotāju vajadzības pēc jaunas statistikas.

3.4. Labā prakse:

CSP jaunas un esošās statistikas vajadzību izvērtēšanu veic saskaņā ar KVS procesā noteikto, t.sk. izvērtē arī izmaiņas statistikas apjomā, ražošanas uzsākšanu vai pārtraukšanu.

② Šī procedūra var aptvert arī 3.2. / 3.3. un/vai citas prasības.

4. princips. Kvalitātes saistības

Statistikas iestāde nodrošina kvalitatīvu oficiālo statistiku. Tā sistemātiski un regulāri nosaka stiprās un vājās puses, lai nepārtraukti uzlabotu statistikas procesu un oficiālās statistikas kvalitāti.

4.1. Iestādes mājaslapā publicēta apņemšanās nodrošināt kvalitatīvu oficiālo statistiku ①1. Ir izveidota infrastruktūra kvalitātes pārvaldībai (t.sk. dokumentācijas uzturēšanai).

Paskaidrojums. Statistikas iestādē:

- 1) mājaslapā ir publicēta apņemšanās vai kvalitātes politika, kurā iestāde pauž ar statistikas kvalitāti saistītus principus, praksi un saistības, lai uzlabotu oficiālās statistikas nodrošināšanas procesu un tās kvalitāti;
- 2) ir noteikta atbildība par statistikas kvalitātes jautājumu risināšanu;
- 3) ir piemērota infrastruktūra statistikas kvalitātes (t.sk. dokumentācijas) pārvaldībai un uzturēšanai;
- 4) statistikas nodrošināšanā iesaistītos darbiniekus regulāri apmāca par statistikas kvalitātes jautājumiem.

 Saskaņā ar Statistikas likumu un CSP izdotajiem norādījumiem statistikas jomā (piemēram, [rīkojumu par oficiālās statistikas vispārīgajām kvalitātes prasībām](#)), statistikas iestādei ir pienākums nodrošināt oficiālās statistikas kvalitāti.

4.2. Ir dokumentēta kārtība, kā oficiālās statistikas nodrošināšanas procesā uzrauga kvalitāti.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē statistikas nodrošināšanas procesa kvalitāti nodrošina ①1, nosakot, mērot un uzraugot potenciālās kļūdu rašanās vietas, kā arī sistemātiski analizējot iegūtos rezultātus.

4.3. Oficiālās statistikas kvalitāte tiek regulāri uzraudzīta un novērtēta attiecībā uz iespējamiem kompromisiem ②2, par to atskaitās saskaņā ar statistikas kvalitātes kritērijiem.

Savāktos datus dokumentē un analizē atbilstoši kvalitātes kritērijiem, kas raksturo statistikas kvalitāti. Šie kritēriji noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku (12. pants).

 Detalizētu informāciju par kvalitātes kritērijiem skatīt [ESS handbook for quality reports](#).

4.4. Regulāri pārskata (veicot iekšējus vai ārējus auditus/pašnovērtējumus) svarīgāko oficiālās statistikas rādītāju ražošanas procesu.

4.1. Labā prakse:

CSP kvalitātes dokumentācijas uzturēšanai ir ieviesta:

- a) Kvalitātes vadības sistēmas programmatūra, kas tiešsaistē nodrošina visiem darbiniekiem piekļuvi KVS dokumentiem, t.sk. saites uz dokumentiem citās vietnēs;
- b) sistēma, kurā tiek strukturēti dokumentēta visu apsekojumu un aprēķinu metodoloģiskā un kvalitātes informācija.

①1 **Statistikas nodrošināšanas procesu kvalitāti nodrošina**, balstoties uz [GSBPM](#) modeli – apraksta statistikas nodrošināšanas procesa posmus un kvalitātes uzraudzības metodes, kā arī ietver saites uz saistīto dokumentāciju. Atbilstoši GSBPM, statistikas nodrošināšanas procesa posmi ir: vajadzību noteikšana, plānošana, izstrāde, vākšana, apstrāde, analīze, izplatīšana, novērtēšana.

4.2. Labā prakse:

Statistikas nodrošināšanas procesu standartizēšanai un kvalitātes nodrošināšanai CSP ir ieviesta KVS. Tajā, ievērojot [GSBPM](#) struktūru, ir noteikti un procedūru līmenī aprakstīti statistikas nodrošināšanas procesi, kā arī noteikti atbildīgie par procesu uzraudzību visos statistikas nodrošināšanas posmos. KVS nosaka procesu īstenošanas kārtību (t.i., veicamās darbības (t.sk. procesu un statistikas pārbaudes, to secību, izpildes prasības un atbildīgos izpildītājus)), kā arī kārtību procesu un statistikas novērtēšanai un uzlabojumu ieviešanai.

②2 **Kompromisi statistikas jomā** – piemēram, balanss starp oficiālās statistikas savlaicīgumu un kvalitāti (jo ātrāk statistika tiek sagatavota, jo zemāka ir tās kvalitāte), lietotāju pieprasītās statistikas apjomu, detalizāciju un statistikas iestādes resursiem.

Paskaidrojums. Svarīgākajās statistikas jomās veic plānotas statistikas kvalitātes pārbaudes ③.

Tās veic atbilstoši apmācīti eksperti. Ja nepieciešams, pārbaūžu veikšanai piesaista ārējos ekspertus.

Izvērtējot statistikas lietotāju atsauksmju un statistikas kvalitātes pārbaūžu rezultātus, tiek noteiktas uzlabojumu darbības un sagatavots to īstenošanas plāns.

③ Statistikas kvalitātes pārbaudes ir, piemēram, iekšēji vai ārēji auditi, pašnovērtējumi, kuros pārskata metodoloģiju, sistēmas, statistikas nodrošināšanas procesus, kvalitātes nodrošināšanas procedūru, metadatus, auditu un pašnovērtējumu ziņojumus, lietotāju apmierinātības aptaujas.

5. princips. Statistiskā konfidencialitāte

Respondentu sniegtā informācija ir konfidenciala un tiek izmantota vienīgi oficiālās statistikas vajadzībām, ievērojot fizisko personu tiesības uz privātumu.

5.1. Statistiskā konfidencialitāte ir noteikta Statistikas likumā ①.

- Respondentu sniegtās informācijas konfidencialitāti aizsargā Statistikas likuma:
 - 1) 7. panta otrās daļas 8. punkts, kas nosaka pienākumu statistikas iestādei nodrošināt statistisko konfidencialitāti,
 - 2) 17. pants, kas nosaka datu apstrādes kārtību un to aizsardzības prasības,
 - 3) 19. panta pirmā daļa, kas nosaka izplatīšanas ierobežojumus statistikai, kas pieļauj privātpersonas vai valsts institūcijas identificēšanu.
- Statistiskā konfidencialitāte ir noteikta arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku (V nodaļa).
- Ja oficiālās statistikas nodrošināšanā apstrādā personu datus, ievēro arī Vispārīgās datu aizsardzības regulas (2016/679) un Personas datu apstrādes likuma prasības, ciktāl tās ir speciālās normas attiecībā pret Statistikas likumā un Regulā 223/2009 iekļauto regulējumu.

① Statistiskā konfidencialitāte attiecas uz datiem, kas primāri tiek vākti oficiālās statistikas nodrošināšanai. Ja dati primāri tiek vākti citiem mērķiem, tad šo datu konfidencialitāti nosaka attiecīgie (primāro mērķu) normatīvie akti.

Detalizētāka informācija pieejama CSP mājaslapas sadaļā [Konfidencialitāte](#).

5.2. Ja dati primāri tiek vākti oficiālās statistikas nodrošināšanai, statistikas jomā nodarbinātie, sākot pildīt dienesta vai darba pienākumus, un ārpakalpojumu sniedzēji, kam ir saskare ar konfidencialiem datiem, parakstās par statistiskās konfidencialitātes prasību ievērošanu.

Paskaidrojums. Saskaņā ar Statistikas likumu (17. pants) statistikas iestādes nodarbinātajiem aizliegts izpaust datus un citu ierobežotas pieejamības informāciju, kas viņiem kļuvusi zināma, pildot dienesta vai darba pienākumus. Tas attiecas arī uz personām, kuras uz laiku ir iesaistītas oficiālās statistikas nodrošināšanā (piemēram, ārpakalpojumu sniedzēji) vai ar kurām izbeigtas darba vai dienesta tiesiskās attiecības.

5.3. Par statistiskās konfidencialitātes neievērošanu paredzēta atbildība.

- Par statistiskās konfidencialitātes neievērošanu pret statistikas iestādes darbinieku var ierosināt disciplinārlietu par amata pienākumu nepildīšanu saskaņā ar Darba likumu vai Valsts civildienesta ierēdņu disciplinārbildības likumu.

Paskaidrojums. Ņemot vērā nodarījuma respondentam apmēru, statistiskās konfidencialitātes neievērošana var būt pamats tiesvedībai pret iestādes darbinieku un zaudējumu piedziņai.

Par statistiskās konfidencialitātes neievērošanu, kas saistīta ar nelikumīgu personas datu apstrādi, var iestāties arī amatpersonas (iestādes darbinieka) administratīvā vai pat kriminālatbildība!

5.4. Ja dati primāri tiek vākti oficiālās statistikas nodrošināšanai, iestādē ir izstrādāti un darbinieki, kā arī ārpakalpojumu sniedzēji ievēro norādījumus par statistiskās konfidencialitātes ievērošanu oficiālās statistikas nodrošināšanā. Respondentus informē, ka statistikas iestāde ievēro Statistikas likumā noteikto statistisko konfidencialitāti.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē:

- 1) ir publiski pieejams dokuments (piemēram, apliecinājums, iestādes konfidencialitātes politika), ar kuru iestāde apņemas ievērot statistisko konfidencialitāti un tās principus;
- 2) ir noteikta kārtība un atbildība par statistiskās konfidencialitātes jautājumu risināšanu (piemēram, par piemērotāko datu aizsardzības metožu izvēli un to periodisku izvērtēšanu);
- 3) izvēloties konfidencialu datu aizsardzības metodes, cenšas nodrošināt minimālu datu zudumu, t.i., būtiski nemazināt statistikas/datu izmantošanas iespējas (analītisko potenciālu);
- 4) ir izstrādāti norādījumi (piemēram, vadlīnijas, instrukcijas), kā rīkoties, ja izplata netieši identificējamus datus;
- 5) ja dati primāri tiek vākti statistikas vajadzībām, respondentus informē, ka statistikas iestāde ievēro Statistikas likumā noteikto statistisko konfidencialitāti.

5.5. Ir ieviesti fiziski, loģiski un organizatoriski pasākumi ①2, lai nodrošinātu oficiālās statistikas datubāzu integritāti un aizsardzību.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē informācijas drošību un datu aizsardzību nodrošina saskaņā ar Statistikas likumā, Fizisko personu datu aizsardzības likumā un Informācijas tehnoloģiju drošības likumā noteiktajām prasībām, tai skaitā nodrošinot fizisko un loģisko drošību un īstenojot organizatoriskos pasākumus.

Statistikas iestādes informācijas sistēmas drošības regulējums attiecas arī uz statistikas nodrošināšanu un paredz, ka pirms netieši identificējamu datu izplatīšanas statistikas iestāde izmanto datu izpaušanas kontroles metodes.

 Saskaņā ar Statistikas likumu statistikas iestāde:

- 1) veic nepieciešamos pasākumus, lai novērstu neatļautu piekļuvi datiem, to sagrozīšanu vai izplatīšanu, nejaušu vai neatļautu iznīcināšanu (17. panta sestā daļa);
- 2) fizisko personu datus, kas iegūti oficiālās statistikas nodrošināšanai, pseidonimizē ①3 nekavējoties pēc to iegūšanas, pārbaudes un savienošanas, izņemot gadījumu, kad personas dati joprojām ir nepieciešami oficiālās statistikas nodrošināšanai. Statistikas iestāde identificējamus datus glabā drošā vidē atsevišķi no pārējiem datiem (17. panta piektā daļa).

5.4. Labā prakse:

CSP saskaņā ar iestādes iekšējās darba kārtības noteikumiem:

- a) struktūrvienības vadītājs iepazīstina jaunus darbiniekus ar tiesību aktu prasībām un iekšējiem normatīvajiem aktiem, kas regulē datu aizsardzību, kā arī par sekām to neievērošanas gadījumā;
- b) nodarbinātie, sākot pildīt amata pienākumus, paraksta Apliecinājumu par statistiskās konfidencialitātes prasību ievērošanu un ierobežotas pieejamības informācijas neizpaušanu. Ārpakalpojumu sniedzējiem līgumā iekļauj konfidencialitātes prasības.

①2 Fiziskā drošība – pasākumu kopums, ar kuriem tiek nodrošināta iekārtu un datu nesēju fiziskā aizsardzība pret tīšu vai netīšu bojāšanu, darbības traucēšanu un iznīcināšanu, nosakot piekļuves kontroli un radot atbilstošus apstākļus to drošai lietošanai.

Loģiskā drošība – pasākumu kopums, ar kuriem tiek nodrošināta informācijas aizsardzība pret tīšu vai netīšu bojāšanu, sagrozīšanu, zaudēšanu un publiskošanu, nosakot pieejas tiesības un kontroli un radot apstākļus tās drošai apstrādei.

Organizatoriskie pasākumi – informācijas drošības pārvaldības sistēmas uzturēšana, kuras ietvaros institūcijas vadītājs apstiprina Informācijas drošības politiku, nosaka un sadala atbildību par informācijas un tehniskajiem resursiem, nosaka drošības procedūras, izdodot iekšējos normatīvos aktus informācijas drošības jomā. Informācijas drošības pārvaldības sistēmu regulāri pārskata un auditē.

①3 Pseidonimizē – personas informācijā ietvertos identifikatorus (personas informāciju – vārds/uzvārds, dzimšanas datums, dzimums un adrese) pseidonimizē, identifikatorus aizstājot ar vienu pseidonīmu. Pseidonimizāciju panāk, piemēram, šifrējot identifikatorus personas datus. Pseidonimizācija ir atgriezenisks process.

5.6. / 15.4. Ja dati primāri tiek vākti oficiālās statistikas nodrošināšanai, pētnieciskam darbam piekļuvi šiem netieši identificējamiem datiem sniedz, ievērojot Statistikas likumu ④.

 Statistikas likumā (V nodaļa) ir noteikts, kādi nosacījumi jāievēro, nodrošinot pētniekiem piekļuvi netieši identificējamiem datiem, lai tos varētu izmantot pētnieciskam darbam. Statistikas iestāde sniedz piekļuvi:

- 1) tādiem netieši identificējamiem datiem, kurus tā var aizsargāt ar atbilstošām datu izpaušanas kontroles metodēm, kas novērš datu izmantošanu neatbilstošiem mērķiem (26. pants);
- 2) tikai datu pieprasītājam, kas statistikas iestādei ir iesniedzis iesniegumu atbilstoši Statistikas likuma 27. pantā noteiktajam;
- 3) netieši identificējamiem datiem, slēdzot līgumu par to izmantošanu pētnieciskam darbam, kurā nosaka kārtību, kādā nodrošina piekļuvi tiem (28. pants).

 Noteikumi par piekļuvi konfidenciāliem datiem zinātniskās izpētes nolūkos atrunāti arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 223/2009 (23. pants).

Statistikas iestāde var pielīgt sev tiesības kontrolēt līguma izpildi, veicot drošības pārbaudi pētnieka darba vietā.

Paskaidrojums. Datu drošības nolūkos, ja pētniekiem sniedz attālinātu piekļuvi netieši identificējamiem datiem, nodrošina nepieciešamo kontroli (lieto datu aizsardzības metodes).

④ Datus, kas primāri vākti oficiālās statistikas nodrošināšanai, neizmanto citiem mērķiem, un uz tiem attiecas Statistikas likums. Citos gadījumos, kad dati vākti, piemēram, administratīviem mērķiem, var sniegt arī tieši identificējamus datus, ja speciālās tiesību normas to pieļauj, un Statistikas likums nav jāpiemēro.

5.6. / 15.4. Labā prakse:

CSP, izmantojot atbilstošas datu aizsardzības metodes, izplatīšanai paredzētos datus izvērtē un identificē datu izpaušanas riskus, kā arī novērtē identificēšanas rezultātā radīto iespējamo kaitējumu. Informācija par piekļuvi netieši identificējamiem datiem (tai skaitā līguma paraugs) ir pieejama CSP mājaslapas sadaļā [Anonimizēti individuālie dati](#).

6. princips. Neitralitāte un objektivitāte

Statistikas iestāde oficiālo statistiku sagatavo objektīvi, profesionāli un ievērojot zinātnisko neatkarību. Statistikas iestāde pret visiem lietotājiem izturas vienlīdzīgi.

6.1. / 6.2. Oficiālo statistiku sagatavo objektīvi – statistikas datu avotus un metodes izvēlas, kā arī lēmumus par statistikas izplatīšanu pieņem, pamatojoties uz statistiskiem apsvērumiem (statistikas jomas standartiem, statistikas metodoloģiskajās zināšanās un pieredzē balstītiem slēdzieniem).

 Saskaņā ar Statistikas likumu statistikas iestāde oficiālo statistiku nodrošina patstāvīgi (7. panta pirmā daļa) un saskaņā ar statistikas jomas standartiem (7. panta otrās daļas 4. punkts).

Paskaidrojums. Statistikas iestādē ir ieviestas procedūras, kas nosaka, ka datu avotus, koncepcijas, metodes un procesu izvēlas, balstoties uz vispārpieņemtu statistisko metodoloģiju (piemēram, ES prasībām, Eurostat darba grupās pieņemtajiem lēmumiem) un ievērojot starptautisko organizāciju (piemēram, ANO, OECD) rekomendācijas. Statistikas nodrošināšanas procesi un tajos pieņemtie lēmumi ir dokumentēti.

Publicētajos statistikas metadatos iekļauj informāciju par attiecīgās statistikas nodrošināšanā izmantotajiem datu avotiem un metodoloģiju.

6.3. Ir noteikta kārtība, kā vērtē un labo kļūdas, kā statistikas lietotājus informē par publicētajā oficiālajā statistikā atklātajām kļūdām. Kārtība ir dokumentēta.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē ir ieviesti vispārējie pamatprincipi un/vai procedūras, kas nosaka rīcību attiecībā uz publicētajā statistikā atklātajām kļūdām un to labošanu (t.i., kā iestādē informē par kļūdu, kā to vērtē, kad un kā to labo un, ja nepieciešams, kad un kā par kļūdu un tās labošanu informē lietotājus).

6.3. Labā prakse:

CSP rīcība, atklājot kļūdu izplatītajā statistikā, ir aprakstīta [CSP datu izplatīšanas politikā](#) – 2.2.2. nodaļā „Neplānotās datu revīzijas un pamanīto kļūdu labošana”.

 Saskaņā ar Statistikas likumu no 2020. gada 1. janvāra statistikas iestāde metadatus publicēs oficiālās statistikas portālā (20. panta pirmā daļa).

6.4. / 15.6. Informācija par oficiālās statistikas nodrošināšanā izmantotajām metodēm un procedūrām (t.sk. izmantotajiem administratīvo datu avotiem) ir publiski pieejama.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē ieviestie statistikas nodrošināšanas procesi ir dokumentēti. Oficiālās statistikas nodrošināšanā izmantotās metodes un procedūras apraksta statistikas metadatos. Metadatus sagatavo, ievērojot, piemēram, metadatu un kvalitātes rādītāju standartu [SIMS v2.0](#). Eurostat noteiktās statistikas jomās Eiropas statistikas metadatus sagatavo saskaņā ar ES prasībām.

Paskaidrojums. Lietotājiem paredzētos metadatus 1, kvalitātes ziņojumus un/vai metodoloģiskos dokumentus statistikas iestāde publicē savā mājaslapā. Metadatus regulāri aktualizē saskaņā ar iestādes procedūrā noteikto.

6.4. / 15.6. Labā prakse:

CSP metodoloģisko informāciju un metadatus publicē mājaslapā:

- statistikas datubāzē pie statistikas ir saites uz attiecīgajiem metadatiem, kas pieejami sadaļā [Metadati](#).
- [nacionālajos standartizētajos kvalitātes ziņojumos](#) (ieteicams atvērt Internet Explorer pārlūkprogrammā).

6.6. Statistikas lietotājus iepriekš informē par būtiskām datu revīzijām vai izmaiņām metodoloģijā. Ja publicētie dati tiek būtiski laboti, tiek sagatavots un publicēts skaidrojums.

Paskaidrojums. Statistikas lietotājus savlaicīgi brīdina par būtiskām datu revīzijām un izmaiņām metodoloģijā.

6.7. Ja dati primāri tiek vākti oficiālās statistikas nodrošināšanai, piekļuve oficiālajai statistikai pirms tās publicēšanas ir ierobežota un kontrolēta. Ja iestāde sniedz piekļuvi statistikai pirms tās publicēšanas, informācija par šo procedūru ir publicēta iestādes mājaslapā. Ja notiek informācijas noplūde pirms publicēšanas, statistikas iestāde pārskata kontroles pasākumus.

6.6. Labā prakse:

[CSP revīzijas politikas pamatnostādnes](#).

6.7. Labā prakse:

[Informācija par piekļuvi CSP statistikai pirms tās publicēšanas](#) ir publicēta mājaslapā.

 Saskaņā ar Statistikas likumu statistikas iestāde oficiālo statistiku izplata, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi pret visiem tās lietotājiem (7. panta otrās daļas 7. punkts), to publicējot iepriekš noteiktā brīdī sabiedrībai pieejamā veidā. Oficiālo statistiku nepublicēšanu līdz oficiālās statistikas publicēšanas kalendārā noteiktajam publicēšanas brīdim (datumam un laikam) (19. panta otrā daļa).

6.8. Labā prakse:

Preses konferences par oficiālo statistiku notiek neatkarīgi no politiskiem pasākumiem, tajās nepauž politiskas nostādnas un nesniedz komentārus par politiskiem paziņojumiem.

6.8. Oficiālās statistikas preses ziņojumi un paziņojumi preses konferencēs ir objektīvi.

Paskaidrojums. Preses ziņojumos par oficiālo statistiku balstās uz statistiski nozīmīgiem faktiem un pierādījumiem, izvairoties no viedokļa paušanas. Ziņojums nerada iespaidu, ka ar to atbalsta vai kritizē valsts politiku un politikas.

Oficiālās statistikas procesi

Statistikas iestādes, īstenojot oficiālās statistikas nodrošināšanas procesus, ievēro nacionālos, Eiropas un citus starptautiskos standartus, vadlīnijas un labo praksi. Svarīgi aspekti – pamatota metodoloģija, atbilstošas statistikas procedūras, pārsmērīga sloga neradīšana respondentiem un izmaksu efektivitāte.

7. princips. Pamatota metodoloģija

Kvalitatīvas oficiālās statistikas pamatā ir pamatota metodoloģija (atbilstoši rīki un kompetence).

7.1. Oficiālās statistikas metodoloģija atbilst nacionālajiem, Eiropas un/vai starptautiskajiem statistikas jomas standartiem.

 Ievērojot Statistikas likumu, statistikas iestāde oficiālo statistiku nodrošina saskaņā ar statistikas jomas standartiem un lemj par atbilstošākā statistikas jomas standarta piemērošanu (7. panta otrās daļas 3. un 4. punkts).

Paskaidrojums. Statistikas iestādes, nodrošinot oficiālo statistiku, tiecas ievērot metodoloģiju, kas atbilst nacionālajiem, Eiropas un citiem starptautiskajiem standartiem, vadlīnijām un labajai praksei. Ja statistikas iestādē izmantotajā metodoloģijā ir atšķirības un novirzes no statistikas jomā spēkā esošajām Eiropas un starptautiskajām metodoloģiskajām rekomendācijām, tās ir pamatotas un lietotājiem izskaidrotas.

7.2. / 14.1. / 14.3. Ir ieviestas procedūras, kas nodrošina, ka visās struktūrvienībās, kas nodrošina oficiālo statistiku, konsekventi lieto statistikas jomas standartus (t.sk. standarta jēdzienus, definīcijas un klasifikācijas) un oficiālo statistiku sagatavo no datiem, kuri atbilst statistikas jomas standartiem.

 Saskaņā ar Statistikas likumu statistikas iestāde oficiālās statistikas nodrošināšanā lieto nacionālās, Eiropas Savienības vai starptautisko organizāciju izveidotās statistiskās klasifikācijas (7. panta otrās daļas 13. punkts) **1**. Statistisko klasifikāciju sarakstu apstiprina Ministru kabinets (Statistikas likuma 21. panta otrā daļa).

Paskaidrojums. Statistikas iestādē:

- 1) statistikas nodrošināšanā lietotos statistiskos jēdzienus, definīcijas un klasifikācijas piemēro atbilstoši Eiropas un/vai nacionālajai likumdošanai, kā arī starptautiski noteiktajai metodoloģijai;
- 2) izvērtē datus, kurus izmanto oficiālās statistikas nodrošināšanā. Datus, kuri neatbilst statistikas jomas standartiem, oficiālās statistikas nodrošināšanai var izmantot gadījumos, kad tos var atbilstoši pārveidot. Datus, kuri neatbilst standartiem un kurus nevar pārveidot, izmanto nedrīkst;
- 3) ir saraksts ar lietotajiem statistiskajiem jēdzieniem, definīcijām un klasifikācijām, ko lieto visi oficiālās statistikas nodrošināšanā iesaistītie darbinieki;
- 4) ir noteikta atbildība par lēmumu pieņemšanu par izmantojamajām statistikas metodēm, to lietošanas uzraudzību, kā arī standarta rīku izstrādes koordinēšanu dažādiem statistikas nodrošināšanas procesa posmiem (piemēram, izlašu sagatavošanai, datu vākšanai un apstrādei).

7.2. Labā prakse:

- a) CSP statistikas nodrošināšanas procesi ir dokumentēti Kvalitātes vadības sistēmā (KVS), kas izstrādāta saskaņā ar standartu ISO 9001, balstoties uz Vispārējo statistikas nodrošināšanas procesa modeli [GSBPM](#);
- b) visas struktūrvienības CSP lieto vienotus terminus, kas pieejami [mājaslapā](#).

1 Detalizētāka informācija par statistisko klasifikāciju sarakstā iekļauto statistisko klasifikāciju aktuālajām versijām ir atrodama statistisko [klasifikāciju katalogā](#).

7.3. Ja oficiālās statistikas nodrošināšanai izmanto statistikas reģistrus un rāmjus, tos regulāri izvērtē un, ja nepieciešams, koriģē, lai nodrošinātu augstu kvalitāti.

 Saskaņā ar Statistikas likumu statistikas iestādei ir tiesības veidot un uzturēt statistiskos reģistrus (17. panta trešā daļa). **Paskaidrojums.** Statistikas iestādē procedūra nosaka, ka statistiskajos reģistros nepārtraukti aktualizē informāciju. Lai novērtētu un uzlabotu apsekojumiem nepieciešamo populācijas ietvaru **12** un izlašu kvalitāti, reģistrus regulāri aktualizē, t. sk. izmantojot apsekojumu laikā iegūto informāciju.

12 Populācijas ietvars (*population frame*) – populācijas vienību saraksts.

7.4. Nacionālās statistiskās klasifikācijas ir savstarpēji harmonizētas ar atbilstošajām Eiropas klasifikācijām.

 Saskaņā ar Statistikas likumu nacionālās statistiskās klasifikācijas nosaka Ministru kabinets (Statistikas likuma 21. panta 1. punkts). Ministru kabineta noteikumi nosaka: ja Eiropas Savienības klasifikācijas pielāgo nacionālajām vajadzībām, veidojot šo klasifikāciju nacionālās versijas, nodrošina pielāgoto nacionālo statistisko klasifikāciju strukturālo atbilstību paraugklasifikācijām **13**.

7.3. Labā prakse:

CSP uztur un aktualizē Statistikas uzņēmumu reģistru, Statistisko lauku saimniecību reģistru u.c.

21. panta 1. punkts).

7.4. Labā prakse:

Statistikas iestāde informē CSP par jaunu nacionālo statistisko klasifikāciju izstrādi un grozījumiem esošajās nacionālajās statistiskajās klasifikācijās pirms virzīšanas izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē.

7.6. Statistikas iestāde saviem darbiniekiem pastāvīgi nodrošina profesionālās apmācības statistikas jomā.

Paskaidrojums. Statistikas iestādes cilvēkresursu politika atbalsta un veicina statistikas nodrošināšanā iesaistīto darbinieku profesionālo tālākizglītību, lai pilnveidotu kompetenci un prasmes statistikas jomā.

7.7. Statistikas iestāde pēc iespējas sadarbojas ar zinātniekiem, lai uzlabotu oficiālās statistikas metodoloģiju un ieviestu metožu efektivitāti.

Paskaidrojums. Statistikas nodrošināšanā iesaistītie darbinieki sadarbojas ne tikai ar kolēģiem no citām statistikas iestādēm, bet arī ar zinātniekiem, piedalās un organizē (nacionāla, Eiropas vai starptautiska līmeņa) kursus un konferences.

13 Paraugklasifikācijas – konkrētajā statistikas jomā eksistējošas starptautiski atzītas klasifikācijas, ko pielāgo nacionālajām vajadzībām, veidojot šo klasifikāciju nacionālās versijas.

7.7. Labā prakse:

CSP piedalās *Eurostat* prognožu metodoloģijas izstrādē un prognožu sagatavošanā, sadarbojoties ar Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes Publiskās pārvaldes, demogrāfijas un sociālekonomiskās statistikas katedru, kas izvērtē piedāvātos dzimstības, mirstības un migrācijas modeļus un sniedz atzinumus par modeļu un to rezultātu atbilstību Latvijas situācijai.

8. princips. Piemērotas oficiālās statistikas metodes.

Kvalitatīvas oficiālās statistikas pamatā ir atbilstošu metožu izmantošana visos tās sagatavošanas posmos.

8.1. Ja oficiālās statistikas sagatavošanā izmanto administratīvos datus, administratīvajām vajadzībām izmantotās definīcijas un jēdzieni ir saskaņoti vai pārveidojami atbilstoši definīcijām un jēdzieniem, kurus izmanto statistikas vajadzībām.

Paskaidrojums. Novērtē, vai administratīvajām vajadzībām izmantotās definīcijas un jēdzieni ir pietiekamā mērā saskaņoti ar definīcijām un jēdzieniem, ko izmanto statistikas vajadzībām ❶.

Statistikas iestādei ir dokumentācija par administratīvo datu avotu saturu un datu sagatavošanas procesiem (piemēram, metodoloģija, jēdzienu, definīciju un populāciju skaidrojumi).

Ja iestāde vāc datus administratīvo funkciju veikšanai un arī nodrošina oficiālo statistiku, administratīvos datus, kurus izmanto oficiālās statistikas nodrošināšanā, apstrādā atsevišķi no datiem administratīvajām vajadzībām (t.i., oficiālās statistikas nodrošināšanai savāktos datus neapstrādā kopā ar administratīvajiem datiem).

❶ Novērtēšanā, piemēram, pēta likumdošanu, atbilstoši kurai administratīvie dati tiek apkopoti, administratīvo datu sagatavošanas un apstrādes procesus, izmantotās definīcijas un datu ieguves periodiskumu.

8.2. Ja datus vāc no respondentiem, statistikas veidlapas pirms datu vākšanas testē.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē, kurā datu vākšanai izmanto veidlapas:

- 1) ir ieviesta veidlapu izvērtēšanas un apstiprināšanas procedūra, un veidlapas vērtē noteikti eksperti (piemēram, aptaujas anketu izstrādātāji, attiecīgās statistikas jomas eksperti, respondenti);
- 2) pirms datu vākšanas statistikas veidlapas testē ❷. Ja nepieciešams, testa laikā novērtē arī intervijas/atbildes sniegšanas laiku. Sagatavo ziņojumu par testēšanas rezultātiem, ko ņem vērā, sagatavojot gala veidlapu;
- 3) respondentiem sniedz atbalstu un norādījumus statistikas veidlapu aizpildīšanā, kā arī nodrošina visus nepieciešamos dokumentus (piemēram, vēstules, veidlapas, bukletus un informāciju atgriezeniskajai saitei). Šos dokumentus regulāri pārskata un pēc nepieciešamības aktualizē.

 Saskaņā ar Statistikas likumu (11. pants) statistikas iestāžu izstrādāto oficiālo statistikas veidlapu paraugus apstiprina un to iesniegšanas un aizpildīšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

❷ Veidlapas testē jauniem apsekojumiem, kā arī esošiem apsekojumiem, ja, piemēram, mainās veidlapa, vākšanas metode vai jautājumi.

Veidlapu izstrādes procesā testēšanu var veikt:

- a) noskaidrojot respondentu un ekspertu viedokli (piemēram, ekspertu testēšana, kognitīvā respondentu testēšana);
- b) atsevišķu nozaru uzņēmumu veidlapu projektus nosūtot galvenajiem datu lietotājiem (piemēram, zinātnieki, ministrijas, asociācijas);
- c) kā pilotapsekojumu (jauniem apsekojumiem vai esošajiem, ja, piemēram, veidlapās iekļauj jaunus jautājumus).

8.2. Labā prakse:

Statistikas iestāde informē CSP par jaunu veidlapu izstrādi un grozījumiem esošajās veidlapās pirms virzīšanas izskatīšanai Valsts sekretāru sanāsmē.

8.3. Apsekojumu plānojums (tostarp izlašu veidošanas un novērtēšanas metodes) ir pamatots, to regulāri pārskata un vajadzības gadījumā labo.

Paskaidrojums. Apsekojumu plānojumus un izlases sagatavo, izmantojot standarta metodes. Ja nepieciešams, regulāriem apsekojumiem maina izlašu plānojumus un novērtēšanas metodes ❸.

Statistikas iestādē ir noteikta atbildība par apsekojumu plānojuma vadlīniju sagatavošanu, piemērotākās metodoloģijas ieteikšanu, apsekojumu izlases un to sagatavošanas un novērtēšanas metožu pārbaudi.

Novērtēšanas metodes (ieskaitot neatbildētības korekcijas, datu kalibrēšanu un sezonālo izlīdzināšanu) izvēlas, ievērojot metodoloģiskos norādījumus.

Informāciju par oficiālās statistikas gadījuma izlases sagatavošanas un novērtēšanas metodēm publicē mājaslapā.

❸ Galvenie iemesli jaunu izlašu plānojumu izstrādei regulāriem apsekojumiem:

- a) ir izmainīta apsekojuma mērķa populācija;
- b) apsekojumā tiek plānots iegūt jaunu statistiku;
- c) plānots mainīt lauka darba organizēšanas kārtību;
- d) nepieciešams uzlabot novērtējumu precizitātes rādītājus.

Aprēķina izlašu precizitātes novērtējumus un par tiem ziņo lietotājiem piemērotā veidā (piemēram, publicējot statistikas metadatos).

8.4. Datu vākšanas, ievades un kodēšanas procesus regulāri uzrauga un pēc nepieciešamības pārskata. Datu kodēšanas metodes ir dokumentētas un tiek saglabātas.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē pēc iespējas optimizē datu vākšanu un periodiski pārskata datu vākšanas metodes, lai samazinātu izmaksas, respondentu slogu un ar izlasi nesaistītās kļūdas, un uzlabotu precizitāti. Datu kodēšanas metodes ir dokumentētas un tiek saglabātas. Automātiskās kodēšanas metodes periodiski pārbauda un, ja nepieciešams, maina.

Ja datus vāc interviju veidā, izstrādā interviju procedūras un norādījumus intervētājiem par katru apsekojumu, kā arī apmāca intervētājus.

Statistikas iestādē ir noteikta atbildība par datu vākšanas, ievades un statistikas kodēšanas vadlīniju sagatavošanu, piemērotākās metodoloģijas ieteikšanu un periodisku izmantoto metožu pārbaudi.

Datu vākšanu un kodēšanu raksturojošos kvalitātes rādītājus analizē saskaņā ar iestādes kvalitātes nodrošināšanas procedūru (skatīt 4.2.).

8.5. Izmanto piemērotas datu labošanas un imputācijas metodes, tās ir dokumentētas un tiek regulāri izvērtētas, labotas vai vajadzības gadījumā aktualizētas.

Paskaidrojums. Izmanto iestādē pieņemtas un metodoloģiskiem noteikumiem atbilstošas datu labošanas un imputācijas metodes, kas ir dokumentētas. Ja iestādē statistiku nodrošina vairākas struktūrvienības, koplieto datu labošanas un imputācijas metodes, lai veicinātu to saskaņotību.

Analizē datu labošanas un imputācijas ietekmi uz statistiku.

Statistikas iestādē ir noteikta atbildība par datu labošanas un imputācijas vadlīniju sagatavošanu, piemērotākās metodoloģijas ieteikšanu un periodisku metožu pārbaudi.

8.6. / 12.3. Ir noteikta kārtība datu revīziju veikšanai, to vispārīgie principi ir publiski pieejami. Lai uzlabotu statistikas procesus, datu revīzijas regulāri analizē.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē revīzijas īsteno atbilstoši caurskatāmām standartizētām procedūrām un katra apsekojuma īpatnībām. Datu revīziju vispārīgie principi ir publiski pieejami.

Iestādē ir pieejama informācija par galveno rādītāju revīziju apmēru un virzienu. Datu revīzijām aprēķina kvalitātes rādītāju par labojumu vidējo apjomu atbilstoši aktuālajiem standartiem.

Datu revīziju principus un procedūras dokumentē saskaņā ar Eiropas prasībām.

Ņemot vērā revīziju analīzēs gūtās atziņas, pielāgo un uzlabo statistikas nodrošināšanas procesu.

Lai uzlabotu revīziju īstenošanas metodoloģiju, atbildīgie darbinieki regulāri piedalās iekšzemes un ārvalstu sanāksmēs.

8.7. / 8.8. / 8.9. / 10.3. Ja oficiālās statistikas sagatavošanā izmanto administratīvos datus, lai tos padarītu piemērotākus statistikas vajadzībām un nepieprasītu respondentiem, statistikas iestāde sadarbojas ar administratīvo datu īpašniekiem datu kvalitātes nodrošināšanā un iesaistās administratīvo datu avotu un to izmaiņu izstrādē. Ar administratīvo datu avotu pārziņiem ir noslēgtas vienošanās, kas paredz šo datu izmantošanu tikai oficiālās statistikas vajadzībām.

Saskaņā ar Statistikas likumu:

1) CSP piedalās valsts institūciju pārziņā esošo administratīvo datu avotu ierakstu sākotnējā izstrādē, turpmākajā pilnveidošanā un lēmuma pieņemšanā par to izmantošanas pārtraukšanu, veicinot administratīvo datu avotu ierakstu turpmāku izmantošanu oficiālās statistikas nodrošināšanas mērķiem, un koordinē tādu valsts institūciju pārziņā esošo administratīvo datu avotu ierakstu standartizāciju, kuriem ir būtiska nozīme, sagatavojot datus, kas izmantojami oficiālās statistikas nodrošināšanai (8. panta pirmā daļa 6. punkts).

2) valsts institūcija (kā administratīvā datu avota pārzinis), uzturot, plānojot, ieviešot un pilnveidojot administratīvo datu avotu struktūru un saturu, veido šos avotus tā, lai dati atbilstu oficiālās statistikas nodrošināšanas vajadzībām un tos varētu sniegt statistikas iestādei oficiālās statistikas nodrošināšanai (15. panta ceturrtā daļa).

Paskaidrojums. Ja statistikas nodrošināšanai izmanto vai potenciāli var izmantot administratīvos datus, tad statistikas iestāde:

1) sniedz viedokli par tādu tiesību aktu projektu izstrādi un virzību, kas skar oficiālās statistikas nodrošināšanu ietekmējošus administratīvo datu avotu jautājumus;

- 2) sadarbībā ar CSP iesaistās administratīvo datu avotu un to izmaiņu izstrādē, lai administratīvos datus padarītu piemērotākus statistikas vajadzībām;
- 3) lai sekmētu administratīvo datu izmantošanu oficiālās statistikas vajadzībām, ar visiem administratīvo datu avotu pārziņiem slēdz līgumus vai starpresoru vienošanās, tos periodiski pārskata un pēc nepieciešamības atjauno;
- 4) līgumos ar administratīvo datu avotu pārziņiem iekļauj punktus par administratīvo datu avotu pārziņa apņemšanos pastāvīgi nodrošināt:
 - a) datus oficiālās statistikas nodrošināšanas vajadzībām;
 - b) metadatus par datiem, ko izmanto oficiālās statistikas nodrošināšanas vajadzībām;
- 5) novērtē administratīvo datu kvalitāti - pārbauda datus, ko saņem no administratīvajiem datu avotiem un izmanto oficiālās statistikas vajadzībām (piemēram, analizē saņemto administratīvo datu piegāžu punktualitāti, struktūru un formātu, populācijas vienību un rādītāju definīciju skaidrību un salīdzināmību, pārskata perioda salīdzināmību, informāciju par administratīvā datu avota īpašnieka veiktajām datu pārbaudēm un modifikācijām, par plānotajām datu vākšanas izmaiņām u.c.);
- 6) administratīvo datu avotu pārziņus, ievērojot statistisko konfidencialitāti, informē par pārbaudi ietvaros atklātajām kvalitātes problēmām un kļūdām, ja nepieciešams, organizē sanāksmes un diskusijas, lai apmainītos ar informāciju par izmaiņām administratīvajos datos (saturā, sagatavošanas procesā u.c.);
- 7) vērtē datu sasaistīšanas un integrēšanas metodes, ievērojot datu drošības apsvērumus.

9. princips. Pārmērīga sloga neradīšana respondentiem

Respondentu slogs ir samērojams ar lietotāju vajadzībām un nav pārmērīgs attiecībā pret respondentiem. Statistikas iestādes kontrolē respondentu sloga apjomu un nosaka pasākumus tā turpmākai samazināšanai.

9.1. Oficiālās statistikas apjoms un detalizācija nepārsniedz nepieciešamo.

 Saskaņā ar Statistikas likumu (6. panta pirmā un otrā daļa) Oficiālās statistikas programmu apstiprina Ministru kabinets, izdodot noteikumus, kuros nosaka publicējamos rādītājus un to detalizāciju.

Paskaidrojums. Statistikas iestāde:

- 1) OSP iekļauj tikai to informāciju, kas nepieciešama lietotājiem;
- 2) nevāc vairāk datus nekā nepieciešams, lai nodrošinātu OSP.

9.2. Ja oficiālās statistikas nodrošināšanai datus vāc no respondentiem, visā pētāmajā populācijā respondentu slogs ir izlīdzināts, cik vien tas iespējams.

Paskaidrojums:

- 1) par izlīdzinātu respondentu slogu tiek saukts slogs, ja kopējās respondentu izmaksas (laiks, nauda) tiek vienmērīgi sadalītas starp līdzīgiem respondentiem. Sloga izlīdzināšanai un mazināšanai izmanto administratīvo datu avotus un statistiskās izlases metodes, t.i., izvēlas atbilstošu izlases plānojumu, izmanto negatīvi koordinētas izlases ❶;
- 2) statistikas iestādē regulāri pārskata respondentu slogu un tā mazināšanai izstrādā nepieciešamo attīstības darbu plānus, uzrauga to ieviešanu un sagatavo respondentu sloga rezultatīvos rādītājus ❷, ko dokumentē metadatos.

❶ **Negatīvi koordinēta izlase** – izlase, kas veidota tā, lai pēc iespējas mazāk būtu tādas izlases vienības, kuras ir iekļautas citās izlasēs.

❷ **Aprēķinot respondentu slodzi**, ņem vērā laiku, kas patērēts oficiālās statistikas apsekojuma veidlapas aizpildīšanai.

9.3. No uzņēmumiem pieprasot informāciju oficiālās statistikas vajadzībām, pēc iespējas vairāk izmanto uzņēmumu grāmatvedības sistēmās esošos datus, un, lai atvieglotu to iesniegšanu, pēc iespējas vairāk izmanto elektroniskos saziņas līdzekļus.

Paskaidrojums. Statistikas iestāde, ja iespējams, pieprasa informāciju, ko uzņēmums uzkrāj savām vajadzībām. Piemēram, CSP no uzņēmumiem prasa un oficiālās statistikas nodrošināšanā izmanto datus no uzņēmumu bilances.

Statistikas iestādei ir izveidota tīmekļa vietne respondentu datu elektroniskai vākšanai statistikas vajadzībām. Tā sadarbojas ar uzņēmumiem, lai risinātu ar informācijas iegūšanu saistītus jautājumus un atvieglotu datu iesniegšanu.

9.3. Labā prakse: CSP ir izveidota tīmekļa vietne respondentu datu elektroniskai vākšanai ([EDV](#)).

9.4. / 9.5. Lai izvairītos no vienas un tās pašas informācijas vairākkārtējas pieprasīšanas, statistikas iestāde pēc iespējas izmanto administratīvo datu avotus un pirms prasīt datus respondentiem, pārliecinās, ka nepieciešamie dati nav pieejami citās statistikas iestādēs vai administratīvajos datu avotos.

 Saskaņā ar Statistikas likumu:

- 1) statistikas iestāde oficiālās statistikas nodrošināšanā primāri izmanto administratīvos datu avotus. Tos neizmanto un datus no respondenta pieprasa tikai 13. panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos (13. pants);
- 2) statistikas iestādei ir tiesības nodot datus citai statistikas iestādei oficiālās statistikas nodrošināšanai. Šādi saņemtos datus drīkst nodot tālāk citai statistikas iestādei oficiālās (arī Eiropas) statistikas nodrošināšanai ar tās statistikas iestādes atļauju, no kuras attiecīgie dati saņemti (25. panta pirmā daļa).

Paskaidrojums. Plānojot oficiālās statistikas nodrošināšanai nepieciešamo datu vākšanu, statistikas iestāde noskaidro, vai līdzīgus datus nevāc cita statistikas iestāde un vai tie nav atrodamī administratīvajos datu avotos.

Statistikas iestādē datu koplietošanai:

- a) izmanto juridiskus rīkus (piemēram, oficiālas vienošanās);
- b) ir izveidota dokumentācija (metadati), kas apraksta oficiālās statistikas nodrošināšanā izmantojamus un arhivētos datus.

9.6. Statistikas iestāde oficiālās statistikas nodrošināšanai savieno datus no dažādiem datu avotiem.

 Saskaņā ar Statistikas likumu (17. panta otrā daļa) datus var pārveidot, papildināt vai savienot ar citiem statistikas iestādes rīcībā esošiem datiem, kā arī atkārtoti izmantot citas oficiālās statistikas nodrošināšanai.

Paskaidrojums. Statistikas iestāde proaktīvi pēta citur pieejamos datus, ar mērķi tos sasaistīt un izmantot oficiālās statistikas ražošanai, netraucējot respondentus.

9.4. / 9.5. Labā prakse: Nacionālais veselības dienests statistikas nodrošināšanai nepieciešamos aprēķinus veic, izmantojot veselības aprūpes pakalpojumu apmaksas norēķinu sistēmas „Vadības informācijas sistēma” datubāzi. Vadības informācijas sistēmas, no kurām tiek saņemti dati: Iedzīvotāju reģistrs, Zāļu valsts aģentūras informācijas sistēma (ZVAIS), Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs, Ārstniecības iestāžu reģistrs, Ārstniecības personu un ārstniecības atbalsta personu reģistrs. Vadības informācijas sistēmas, uz kurām no tās sūta datus: Valsts infekcijas slimību un monitoringa sistēma (VISUMS), Ārstniecības iestāžu reģistrs, Ārstniecības personu un ārstniecības atbalsta personu reģistrs.

10. princips. Izmaksu efektivitāte Resursus izmanto efektīvi.

10.1. Statistikas iestādē plāno un uzskaita faktiski izmantotos resursus oficiālās statistikas nodrošināšanai.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē plāno un faktiski uzskaita oficiālās statistikas nodrošināšanai izmantotos resursus (cilvēku, laika, finanšu u.c.). Šos datus regulāri analizē.

10.2. / 10.4. / 15.2. Oficiālās statistikas nodrošināšanā (t.sk. statistikas izplatīšanā) optimāli izmanto informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Statistikas iestāde veicina un ievieš standartizētus risinājumus, kas paaugstina resursu izmantošanas efektivitāti un ražīgumu.

Paskaidrojums. Statistikas nodrošināšanas vajadzībām tiek apzinātas inovāciju un modernizācijas iespējas. Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas ir statistikas vajadzībām atbilstošas, un tās regulāri atjauno. Ja lietderīgi, automatizē datu vākšanu, kodēšanu un validāciju, ieviešot atbilstošas procedūras un rīkus, kurus regulāri pārskata.

Statistikas iestādē tiek izmantotas standartizētas programmas un procedūras galveno statistikas sagatavošanas procesu posmu ① īstenošanai (piemēram, izlašu sagatavošanai, reģistru uzturēšanai, datu vākšanai un datu apmaiņai).

Mājaslapa un statistikas publicēšanas rīks (datubāze) ir galvenais oficiālās statistikas rezultātu izplatīšanas veids. Statistiku publicē datu apstrādei un atkalizmantošanai piemērotos datņu formātos ②. Statistikas datubāzes nodrošina ar mašīnsaskarni automatizētai datu ielasīšanai.

Ņemot vērā lietotāju vajadzības, statistikas iestāde pilnveido oficiālās statistikas izplatīšanu.

Ņemot vērā lietotāju vajadzības, statistikas iestāde pilnveido oficiālās statistikas izplatīšanu.

10.1. Labā prakse:

CSP oficiālās statistikas nodrošināšanai nepieciešamos resursus plāno, faktiski uzskaita un analizē *Līdzsvarotās stratēģijas informācijas sistēmā* (LSiS), kas ietver, piemēram, darba laika uzskaiti (sadalījumā pa statistikas produktiem un procesiem), izdevumu uzskaiti, aprēķinu un analīzes veikšanu.

10.2. / 10.4. / 15.2. Labā prakse:

CSP ieviestas vienotas standartizētas IT sistēmas, piemēram:

- visu apsekojumu datu elektroniskai iesniegšanai – *Elektroniskā datu vākšana* (EDV);
- visu apsekojumu datu apstrādei – *Integrētā statistikas datu apstrādes vadības sistēma* (ISDAVS);
- visu apsekojumu un aprēķinu metodoloģiskās un kvalitātes informācijas dokumentēšanai – *Apsekojumu un aprēķinu dokumentēšanas sistēma* (ADS);
- kvalitātes vadībai oficiālās statistikas nodrošināšanas procesos – *Kvalitātes vadības sistēma* (KVS);
- intervētāju darba dokumentu elektroniskai apstrādei, datu analīzei un darbu uzraudzībai;
- oficiālās statistikas nodrošināšanai nepieciešamo resursu plānošanai, faktiskai uzskaiti un analīzei.

① Statistikas nodrošināšanas posmus nosaka atbilstoši [GSBPM](#) modelim vismaz 1. procesu līmenī.

② Datu apstrādei un atkalizmantošanai piemēroti formāti ir, piemēram, CSV, JSON-stat, bet nepiemēroti, piemēram, PDF, JPEG.

Oficiālās statistikas rezultāti

Pieejamā oficiālā statistika atbilst lietotāju vajadzībām (t.i., institūciju, valdības, pētniecības iestāžu, komersantu un sabiedrības vajadzībām), kā arī Eiropas kvalitātes standartiem. Svarīgi aspekti – statistikas atbilstība, precizitāte un ticamība, savlaicīgums, saskaņotība, salīdzināmība, kā arī tās viegla pieejamība datu lietotājiem.

11. princips. Atbilstība

Oficiālā statistika atbilst lietotāju vajadzībām.

11.1. / 11.3. / 13.3. Regulāri veic statistikas lietotāju apmierinātības novērtējumus, ņemot vērā tajos iegūto informāciju, nosaka oficiālās statistikas atbilstību lietotāju vajadzībām un ievieš uzlabojumus.

Paskaidrojums. Lai noteiktu un ieviestu nepieciešamos uzlabojumus, ir ieviesta procedūra un Statistikas iestāde:

- 1) regulāri konsultējas ar lietotājiem par pieejamās oficiālās statistikas apjomu, kvalitāti, periodiskumu u.c.;
- 2) analizē datus par statistikas lietošanu (piemēram, izvērtējot lejupielāžu skaitu);
- 3) apzina un aktualizē informāciju par noteiktas statistikas lietotāju grupām un to vajadzībām, t.sk. statistikas periodiskumu;
- 4) nosaka galvenos statistikas lietotājus, viņu izmantotos datus un nenodrošinātās vajadzības, šo informāciju izvērtē un aktualizē.

Statistikas lietotāju apmierinātību izvērtē, piemēram, veicot aptaujas, aprēķinot kvalitātes rādītāju par lietotāju apmierinātību. Šos novērtējumus var veikt dažādos līmeņos, piemēram, par visu statistiku iestādes līmenī, par atsevišķu statistiku vai iestādes tēlu.

11.2. Sagatavojot OSP, ņem vērā lietotāju vajadzības.

 Saskaņā ar Statistikas likumu (6. panta pirmā daļa) statistikas iestāde, plānojot oficiālās statistikas nodrošināšanu, ņem vērā esošās vai plānotās aktivitātes Statistikas likuma 5. panta pirmajā daļā noteikto mērķu sasniegšanai, statistikas lietotāju vajadzības un statistikas nodrošināšanas lietderību.

Paskaidrojums. Konsultējoties ar lietotājiem, periodiski identificē un izvērtē vajadzības pēc jaunas oficiālās statistikas un statistiku, kas vairs nav nepieciešama vai lietderīga, vai neatbilst Statistikas likumā noteiktajiem mērķiem un kritērijiem.

12. princips. Precizitāte un ticamība
Oficiālā statistika precīzi un ticami atspoguļo realitāti.

12.1. Regulāri novērtē un pārbauda ienākošos datus, starpposma rezultātus ① un oficiālo statistiku.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē ir izstrādātas un ieviestas procedūras regulārai datu avotu, starpposmu rezultātu un oficiālās statistikas kvalitātes novērtēšanai un pārbaudei, kas ietver precizitātes un ticamības aspektus.

Pārbauda statistikas ticamību, ja iespējams, salīdzinot ar citiem informācijas avotiem.

① Starpposma rezultāti ir rezultāti, kuri rodas oficiālās statistikas nodrošināšanas procesā, bet netiek publicēti.

12.2. Ja veic izlases apsekojumus, izlases kļūdas novērtē un sistemātiski dokumentē (ja ir tāda prasība, ievēro Eiropas un/vai starptautiskos standartus). Ar izlasi nesaistītas kļūdas (piemēram, mērījumu u.c. kļūdas) novērtē, sistemātiski dokumentē un analizē.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē ir izstrādātas un ieviestas iekšējās procedūras, vadlīnijas, metodes un instrumenti, oficiālās statistikas kļūdu mērīšanai un samazināšanai. Piemēram:

- 1) galveno rādītāju kļūdu avotu identificēšana;
- 2) galveno rādītāju izlases kļūdu kvantitatīvā novērtēšana;
- 3) galveno ar izlasi nesaistīto kļūdu avotu identificēšana un izvērtēšana statistikas procesos;
- 4) potenciālo noviržu kvantitatīvā vai kvalitatīvā identificēšana un izvērtēšana;
- 5) izlēcēju (netipisku rādītāju, *outliers*) identificēšana un to apstrāde novērtēšanā;
- 6) potenciālo pārklājuma kļūdu izvērtēšana;
- 7) potenciālo mērījumu kļūdu izvērtēšana;
- 8) neatbildētības kļūdu kvantitatīvā noteikšana;
- 9) apstrādes kļūdu izvērtēšana.

13. princips. Savlaicīgums un punktualitāte

Oficiālo statistiku sagatavo pēc iespējas ātrāk un izplata noteiktajos termiņos.

13.1. Oficiālo statistiku izplata termiņos, kas saskan ar nacionālajā, Eiropas un/vai starptautiskajā līmenī noteiktajiem termiņiem (datums un laiks) ①1.

Paskaidrojums. Regulāri aprēķina statistikas kvalitātes kritērijus „savlaicīgums” un „punktualitāte” un izvērtē to atbilstību nacionālajiem, Eiropas un citiem starptautiskajiem standartiem, un nepieciešamības gadījumā uzlabo statistikas procesus.

①1 Eiropas un/vai starptautiskajā līmenī noteiktie termiņi ir, piemēram, Eiropas regulās un starptautiskajās vienošanās noteiktie termiņi.

6.5. / 13.2. Ir noteikts un lietotājiem paziņots termiņš, kad oficiālā statistika tiek publicēta. Ja iestāde nodrošina vairākas oficiālās statistikas, tad iepriekš nosaka vienotu statistikas publicēšanas kalendāru, ko publicē statistikas iestādes mājaslapā.

Paskaidrojums. Statistikas iestādē ir izstrādāti statistikas izplatīšanas vispārīgie principi (tostarp noteikts izplatīšanas laiks un veids). Statistikas iestāde publicēšanas datumu un laiku paziņo oficiālās statistikas publicēšanas kalendārā, kuru tā publicē savā mājaslapā.

Statistiku pirmo reizi publicē vienā iepriekš noteiktā dienas laikā saskaņā ar statistikas publicēšanas kalendāru.

6.5. / 13.2. Labā prakse:

CSP statistiku saskaņā ar datu publicēšanas kalendāru publicē [CSP datu izplatīšanas politikā](#) noteiktajā laikā (plkst. 13.00). CSP [Datu publicēšanas kalendārs](#) ir publicēts mājaslapā. To ievēro, publicējot statistiku (mājaslapas datubāzē un sadaļā “Galvenie rādītāji”), publikācijas un preses ziņojumus. Par svarīgākajiem rādītājiem publicē preses ziņojumu. Pēc publicēšanas statistika ir pieejama ikvienam lietotājam.

13.4. Ja ir novirzes no plānotajiem oficiālās statistikas izplatīšanas termiņiem, par to iepriekš publiski paziņo, lietotājiem izskaidro un nosaka jaunu publicēšanas termiņu.

Paskaidrojums. Ja pamatotu iemeslu dēļ kalendārā nepieciešamas izmaiņas, par tām informē lietotājus. Iepriekš izziņotā statistikas publicēšanas laika (termiņa) izmaiņas iepriekš publiski paziņo, izskaidrojot to iemeslus, un nosaka jaunus publicēšanas termiņus.

13.4. Labā prakse:

Ja publicēšanas datums tiek pārcelts, informāciju norāda statistikas publicēšanas kalendārā. Par svarīgāko rādītāju publicēšanas datuma izmaiņām CSP informē plašsaziņas līdzekļus un datu lietotājus.

13.5. Ja statistikas provizoriskos rezultātus sagatavo pieņemamā kvalitātē, tos publicē iestādes mājaslapā.

Paskaidrojums. Regulāri pārskata statistikas provizorisko rezultātu izplatīšanas iespējas, ņemot vērā šo datu precizitāti. Tos publicējot, pievieno atbilstošu informāciju par rezultātu kvalitāti.

14. princips. Saskaņotība un salīdzināmība**Oficiālā statistika ir savstarpēji un laika griezumā saskaņota un salīdzināma starp reģioniem un valstīm.****14.2. Oficiālā statistika ir salīdzināma samērīgā laika periodā.**

Paskaidrojums. Statistikas iestāde nodrošina iespējami garas oficiālās statistikas laikrindas.

Ja statistiskajās klasifikācijās, definīcijās, vienībās, statistikas nodrošināšanas procedūrās u. tml. jāveic izmaiņas, atbilstoši izmaiņām novērojamajā vidē un/vai izmantotajā metodoloģijā, tad, plānojot to ieviešanu, izvērtē izmaiņu ietekmi uz datu salīdzināmību.

Datu lietotājus savlaicīgi informē par izmaiņām laikrindās, izskaidrojot izmaiņas.

14.4. Dažāda periodiskuma statistika ir salīdzināma. Dažādu apsekojumu un aprēķinu rezultāti (oficiālā statistika) par vienu un to pašu vai līdzīgu notikumu vai parādību ir salīdzināmi.

Paskaidrojums. Oficiālā statistika, kas ir par vienu un to pašu vai līdzīgu notikumu vai parādību, ir savstarpēji salīdzināma. Piemēram:

- 1) viena apsekojuma mēneša/ ceturkšņa oficiālā statistika ir salīdzināma ar gada oficiālo statistiku no cita apsekojuma;
- 2) oficiālā statistika ir salīdzināma ar citu oficiālo statistiku (piemēram, nodarbinātība, kas iegūta, apsekojot mājsaimniecības un uzņēmumus).

Rezultātiem jābūt salīdzināmiem pat tad, ja atšķiras metodoloģija. Ja konstatē atšķirības, tās izskaidro.

14.5. Statistikas iestādes darbinieki piedalās starptautiskās darba sanāsmēs un projektos par attiecīgo statistikas tēmu.

Paskaidrojums. Statistikas jomā nodarbinātie piedalās *Eurostat* u.c. darba grupās un projektos.

15. princips. Pieejamība un skaidrība

Oficiālo statistiku izplata piemērotā un ērtā veidā, papildinot ar metadatiem un skaidrojumiem un nodrošinot pieejamību atbilstoši vienlīdzības principam.

15.1. Oficiālo statistiku un to aprakstošos metadatus publicē un arhivē veidā, kas veicina pareizu datu interpretāciju un jēgpilnu salīdzinājumu izdarīšanu.

Paskaidrojums. Statistikas iestāde:

- 1) publicē OSP iekļauto statistiku;
- 2) nodrošina, ka lietotājiem ir pieejami statistiku paskaidrojoši metadati, lai statistiku varētu pareizi interpretēt un tālāk izmantot;
- 3) ja iespējams, statistiku publicē kā laikrindu, lai datu lietotājiem būtu iespēja veikt jēgpilnus salīdzinājumus laikā. Ja laikrindā ir pārrāvums jeb statistika nav salīdzināma, to norāda metadatos.

15.3. Ja statistikas iestāde sniedz statistikas pakalpojumus, informācija par tiem ir pieejama iestādes mājaslapā. Ja iespējams, tiek veikta datu analīze pēc pasūtījuma un informācija par šo pakalpojumu ir publiski pieejama.

15.5. Metadatus dokumentē saskaņā ar metadatu standartiem, pēc iespējas lietotājus informējot par statistikas kvalitāti.

Paskaidrojums. Oficiālās statistikas metadatus un kvalitātes ziņojumus sagatavo atbilstoši Eiropas statistikas standartam, piemēram, [SIMS v2.0](#). Starptautiskajai statistikai metadatus apraksta atbilstoši starptautisko institūciju pieprasītajam starptautiskajam standartam.

15.7. Par oficiālās statistikas kvalitāti statistikas lietotājus informē saskaņā ar Eiropas kvalitātes kritērijiem ① (atbilstība, precizitāte, savlaicīgums, punktualitāte, pieejamība, skaidrība, salīdzināmība, saskaņotība).

Kvalitātes kritēriji noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku (12. pants).

15.1. Labā prakse:

CSP publicē statistiku kopā ar metadatiem. CSP datubāzē ir pieejamas iespējami garas laikrindas, datu atlases un tabulu veidošanas iespējas, statistiku var lejupielādēt dažādos datu apstrādei un atkalizmantošanai piemērotos formātos. CSP datubāze nodrošina mašīnsaskarni (API) automātiskai statistikas nolasišanai un integrācijai datu lietotāju sistēmās.

15.3. Labā prakse:

CSP mājaslapā ir pieejama informācija par:

- a) statistiskajām publikācijām ([katalogs](#));
- b) [maksas pakalpojumiem](#);
- c) piekļuvi [netieši identificējamiem datiem un to lietošanas noteikumiem](#) (pētniekiem sniedz piekļuvi, piemēram, darbaspēka apsekojuma un mājsaimniecību budžeta datiem).

15.5. Labā prakse:

CSP sagatavo un mājaslapā publicē šādus lietotājiem paredzētos metadatus:

- a) [statistikas rādītāju metadati](#);
- b) [nacionālie standartizētie kvalitātes ziņojumi](#) par visu oficiālo statistiku atbilstoši CSP noteiktam standartam;
- c) [kvalitātes ziņojumi par Eiropas statistiku](#) atbilstoši ES prasībām noteiktās statistikas jomās (ziņojumi pieejami arī [Eurostat mājaslapā](#)).

① Kvalitātes kritēriji sīkāk aprakstīti: [ESS handbook for quality reports](#).

Saites

1. **22.02.2016. CSP rīkojums Nr. 2016/23 Par oficiālās statistikas vispārīgajām kvalitātes prasībām:** http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/dokumenti/rikojums_par_espk.pdf
2. **CSP datu publicēšanas kalendārs:** <http://www.csb.gov.lv/dati/datu-publicesanas-kalendars-34480.html>
3. **CSP terminu skaidrojums:** <http://www.csb.gov.lv/glossary>
4. **CSP mājaslapas sadaļa *Anonimizēti individuālie dati*:** <http://www.csb.gov.lv/dati/anonimizeti-individualie-dati-28314.html>
5. **CSP mājaslapas sadaļa *Konfidencialitāte*:** <http://www.csb.gov.lv/respondentiem/konfidencialitate-28528.html>
6. **CSP mājaslapas sadaļa *Metadati*:** <http://www.csb.gov.lv/dati/metadati-36202.html>
7. **CSP Revīzijas politikas pamatnostādnes:** http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/dokumenti/csp_rev_politika_2014.pdf
8. **CSP statistikas datu izplatīšanas politika:** <http://www.csb.gov.lv/dokumenti/csp-datu-izplatisanas-politika-40884.html>
9. **CSP statistisko izdevumu katalogs 2016:** http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publikacijas/2016/statistisko_izdevumu_katalogs_2016_lv.pdf
10. **Eiropas statistikas kvalitātes ziņojumi CSP mājaslapā:** <http://www.csb.gov.lv/dokumenti/kvalitates-zinojumi>
11. **Eiropas statistikas kvalitātes ziņojumi *Eurostat* mājaslapā:** http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/ef_esms.htm
12. **Eiropas Statistikas prakses kodekss:** <http://www.csb.gov.lv/dokumenti/prakses-kodekss-28606.html>
13. **Elektroniskā datu vākšanas (EDV) sistēma:** <https://e.csb.gov.lv/portal/Account/Login?ReturnUrl=%2fportal%2f>
14. ***ESS handbook for quality reports*:** <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/6651706/KS-GQ-15-003-EN-N.pdf>
15. **Informācija par CSP sniegtajiem maksas pakalpojumiem:** <http://www.csb.gov.lv/dati/maksas-pakalpojumi-28160.html>
16. **Informācija par metadatu un kvalitātes rādītāju standartu *Single Integrated Metadata Structure (SIMS v2.0)* angļu valodā pieejama:** <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4373903/SIMS-2-0-Revised-standards-November-2015-ESSC-final.pdf/47c0b80d-0e19-4777-8f9e-28f89f82ce18>
17. **Klasifikāciju katalogs:** <http://www.csb.gov.lv/dokumenti/klasifikacijas/54>
18. **Metadatu un kvalitātes rādītāju standarts „*Single Integrated Metadata Structure*” (SIMS v2.0):** <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4373903/SIMS-2-0-Revised-standards-November-2015-ESSC-final.pdf/47c0b80d-0e19-4777-8f9e-28f89f82ce18>
19. **Nacionālie standartizētie kvalitātes ziņojumi:** <http://ads.csb.gov.lv/publicportal/index.rails> (ieteicams atvērt *Internet Explorer* pārlūkprogrammā)

20. **Vispārējais statistikas nodrošināšanas procesa modelis (GSBPM v5.0):**

<http://www1.unece.org/stat/platform/display/GSBPM/Generic+Statistical+Business+Process+Model>

Priekšniece

A. Žīgure

Sagatavotājs

Ieva Pauļuka 67366770

Ieva.Pauluka@csb.gov.lv